

ОСИГУРАЊИКА

ГОДИНА XLI • БРОЈ 15 • БЕОГРАД, 15. АВГУСТ 2009. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО • БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

Милена Павловић Барили – Аутопортрет (1909–1945)

ГОВОРНИ АУТОМАТ

0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ
ПОЗИВА

011/30-60-680

0 – 24h

АКТУЕЛНО

Новине у београдској
Филијали ПИО

**МАЊЕ БИРОКРАТИЈЕ,
БРЖЕ ДО ЧЕКА**

• Стране 6-7

ПОВОДИ

Заштитне радионице
на прекретници

**ЗАТАЈИЛА ЛОКАЛНА
САМОУПРАВА**

• Стране 8-9

СТРУКТУРА КОРИСНИКА ИНВАЛИДСКЕ ПЕНЗИЈЕ
ПРЕМА ГОДИНАМА СТАЖА И ПРОСЕЧАН ИЗНОС ПЕНЗИЈЕ
У ДЕЦЕМБРУ 2008. ГОДИНЕ (самосталне делатности)

МУШКАРЦИ		ЖЕНЕ		
Просечна пензија	%	Године стажа	%	Просечна пензија
21.872	24	Просек пензије и стажа свих	20	20.785
26.298	0,09	Преко 40		
32.319	0,07	40		
32.069	0,37	39		
32.110	0,69	38		
31.596	0,96	37		
31.380	1,60	36	0,03	20.510
30.711	2,54	35	0,10	24.489
30.382	2,74	34	0,55	26.548
29.186	3,43	33	1,00	30.482
27.506	4,29	32	1,34	28.972
27.641	4,08	31	1,86	26.808
26.588	4,75	30	2,72	27.550
24.264	25,44	25-29	21,14	25.919
20.105	21,13	20-24	26,40	21.476
15.988	15,39	15-19	22,59	17.687
14.487	8,45	10-14	14,85	15.991
14.446	3,33	5-9	6,33	14.808
16.290	0,65	до 4	1,10	19.387

ПРЕМА НАЈАВИ РЕСОРНОГ МИНИСТРА, У ПАКЕТУ СОЦИЈАЛНИХ МЕРА

Ново повезивање стажа

Поузданих података нема, али се сматра да одрађене, а доприносима непокривене радне године, има од 30.000 до 80.000 радника

До краја августа, поново је најавио Расим Љајић, српски министар за рад и социјалну политику, у владином пакету социјалних мера за побољшање материјалног положаја најугроженијег становништва наћи ће се и закон о повезивању радног стажа. Намера Владе Србије је, каже министар, да доношењем оваквог закона скрати муке десетинама хиљада радника којима несавесни послодавци нису годинама уплаћивали доприносе за пензијско и инвалидско осигурање.

Ресорни министар је подсетио да радници у све чешћим уличним протестима (последњих месеци, иначе, свакодневно штрајкују запослени у просеку између 25 и 30 предузећа), уз захтев да им се исплате заостале зараде, поништи уговор о приватизацији предузећа у којем су оставили младост и здравље и због чега се сада налазе „ни на небу ни на земљи”,

Да мирно чекају време за пензију

траже и да им се повеже радни стаж да би, сутра, могли да добију своју, према важећим прописима, заслужену пензију. Иако нема поузданих података о броју запослених који због неуплаћених доприноса засад само могу да „сањају” о пензији, сматра се да их има између 30.000 и 80.000.

Говорећи о повезивању стажа радницима којима нису уплаћивани доприноси, Расим Љајић је најавио да ће држава то учинити уместо послодаваца, али тиме што ће њихове дугове „наплатити” присвајањем дела капитала предузећа. А новац који би се за то утрошио, и уплатио Фонду ПИО, намирио би се преко дела имовине те фирме.

Српски министар за рад и социјалну политику је, такође, најавио,

као дугорочну меру, да ће, најзад, почети да се стриктно инсистира на закону о доприносима, према коме нико не може да буде ослобођен те обавезе нити се зараде могу исплаћивати пре него што власници измире све дажбине држави и фондовима. По речима министра Љајића, од 1. јануара идуће године послодавци неће моћи да исплате зараде док не уплате доприносе. Засад је неизвесно којим механизмима ће се то осигурати, с обзиром на то да су банке већ исказале невољност да за државу контролишу дисциплину послодаваца. Али, улазимо већ у другу половину августа, па ће вероватно и ова недоумица убрзо бити разрешена.

Т. Кршић

Доприноси за 615.000 година

По ранијим одлукама државе, од јесени 2006. до пред крај овогодишњег јула (према подацима РФ ПИО), повезано је чак 614.922 године радног стажа!

Шансу да им се накнадно доприносима „покрију” одрађене радне године искористило је око 265.000 запослених. Многима од њих повезиван је стаж из више фирми, али су процене да је ова погодност раздуживања „испеглала” неплаћене доприносе у више од 35.000 предузећа. У касу Фонда, на основу тога, уплаћено је близу 20,4 милијарди динара.

ДИРЕКТОР: Слободан Здравковић. **ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:** Славица Чедић.

РЕДАКЦИЈА: Булевар уметности бр. 10, 11070 Београд, e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ: 011/2017-437 факс: 2017-418

РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ: Житни трг бр. 3, 21000 Нови Сад, **ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:** Ика Митровић, 021/487-7789, факс: 021/6624-359, e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs

ШТАМПА: ЈП Службени гласник

ОГЛАШАВАЊЕ: 011/2017-438

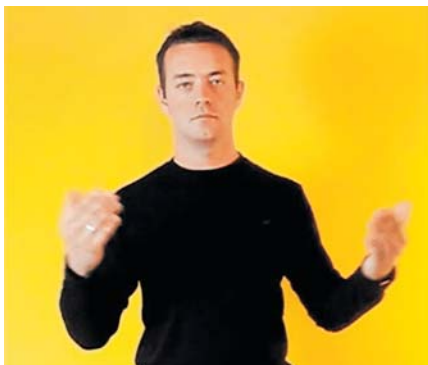
Рукописи и фотографије се не враћају **Електронско издање:** www.pio.rs/glas osiguranika

ГЛАС
ОСИГУРАНИКА

ИЗДАВАЧ: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

Мала школа знаковног језика

Под покровитељством Скупштине општине Нови Београд и финске амбасаде, у Београду је организована „Мала школа знаковног језика – да се боље разумемо“ као припрема, првенствено младих, за сарадњу и волонтерски рад с особама оштећеног слуха. Ова бесплатна мини школа, која је трајала два дана по шест часова (један викенд), окупила је око 200 људи, различитог животног доба (од 20 до 65 година) и разноврсних професија (лекара, професора, новинара, спортиста, менаџера, конобара...), спремних да науче говор глувих и наглувих особа да би им, у одређеним приликама, били од помоћи.

– Пријатно смо изненађени одзивом на наш оглас објављен у дневним новинама, и сматрамо да ћемо на овај начин допринети прихватању ставова који преовлађују у свету – да глуви и наглуви нису мање вредни, болесни, него само другачији – каже дефектолог Стеван Несторов (на слици), један од писаца приручника и предавача.

Струја неће поскупети

Министар енергетике Петар Шкундрић саопштио је да ће цена струје до краја године остати непромењена. На тај начин ће бити пружена могућност привреди и домаћинствима да што лакше преброде негативне последице економске кризе.

– Цена електричне енергије неће се мењати док не буде већег индустријског раста у нашој земљи. Индустријска производња је стабилизована и више не бележи пад, али је неопходно достићи ниво производње из прошле године да бисмо одлучили да променимо садашњу цену – рекао је српски министар енергетике.

Предлог мера у среду

Радна група при Министарству за рад и социјалну политику требало би да у среду, 19. августа, предложи мере за превазилажење проблема у остваривању права запослених у условима економске кризе, саопштено је после њене конститутивне седнице одржане 12. августа.

На седници, којој су присуствовали представници надлежних министарстава и државних институција као чланови поменутог тела, најављено је да ће се, након усвајања у Радној групи крајем месеца, о првој верзији предложених мера разговарати и са социјалним партнерима.

Додатна средства за Космет

За отварање радних места на Косову и Метохији биће издвојено додатних 110 милиона динара, најавио је државни секретар Министарства за КиМ Оливер Ивановић.

Истичући да је Србима у јужној српској покрајини неопходна помоћ и за обезбеђивање економског опстанка, Ивановић је рекао да је то министарство већ доделило 89 милиона динара за пројекте покретања сопственог бизниса у овом делу Србије. Додатна средства за економске пројекте којима се отварају нова радна места на Космету биће одобрена у септембру.

У Војводини још јавних радова

Покрајинска администрација је издвојила из буџета око 64 милиона динара да би већ у овом месецу било започето 50 пројеката јавних радова у Јужнобачком округу. Према речима Синише Надбантића, директора Новосадске филија-

ле НСЗ, на овај начин ће око 400 незапослених добити посао на одређено време (шест месеци).

Са представницима шест пројеката из Новог Сада и два из Сремских Карловаца крајем јула су потписани уговори о изво-

ђењу јавних радова, а сви су из области социјалног и хуманитарног рада.

Следи потписивање уговора о спровођењу јавних радова и у осталим деловима Војводине, јер корист од оваквог упошљавања имају сви грађани.

Прави савет на правом месту

У протекла четири месеца Инфо-шалтеру за жене у Кикинди, отвореном према пројекту Завода за равноправност полова „Институције у служби права“, обратиле су се за помоћ 122 особе. Питања су се најчешће односила на запошљавање, samozапосљавање и могућност преквалификације. Сви који су потражили савет добили су на овом шалтеру праву адресу на коју треба да се упуте.

Очекује се прибављање средстава да би Инфо-шалтер у Кикинди, који је оправдао постојање, могао да настави са радом до краја године.

Велико интересовање за samozапосљавање

Осиромашени грађевинари

Највећи број радника у области грађевинарства и индустрије грађевинског материјала Србије живи на прагу сиромаштва. Најчешће примају минималну зараду, а немали број радника месецима није добио плату, па и више година, кажу у Синдикату радника грађевинарства и индустрије грађевинског материјала Србије, поводом 8. августа, Дана грађевинских радника у нашој држави.

Статистички показатељи говоре да је просечна нето зарада грађевинара у ју-

ну износила 27.000 динара, без радника Лапова, Ниша, Владичиног Хана, Ужица, Београда, Црвенке и Кладова, који месецима узалуд чекају да им нови власници и њихови менаџерски тимови исплате зараде. Терет приватизације, који су неимари и те како осетили, напомињу у Синдикату, не огледа се само у ниским платама, већ и у односу већине послодавца према радницима, у одсуству дијалога и договора и непостојању гранског колективног уговора за грађевинарство, као акта социјалног мира.

И даље пријава газдинстава

Извршно већа Војводине и даље субвенционише регистрацију пољопривредних газдинстава, а Миленко Ћосић из Равног Села, који се до 3. августа налазио на евиденцији НСЗ у Врбасу, био је 550. потписник таквог уговора. Њему је,

као и претходним потписницима, припало 160.000 динара из покрајинског буџета, што је подршка запошљавању пољопривредника без посла.

Према речима Мирослава Васина, покрајинског секретара за рад, запошљавање и равноправност по-

лова, циљ ове мере је да се у наредном периоду изједначе услови за рад у привреди и пољопривреди. И Министарство пољопривреде је подржало овај програм запошљавања и рок за регистрацију газдинстава продужио до краја године.

Неуспешна свака трећа продаја

Агенција за приватизацију Србије објавила је да су од 2002. године до сада у Србији раскинута 424 уговора о приватизацији, што је око 32 одсто укупног броја предузећа продатих на тендеру и аукцијама. Према подацима о приватизацији, на тендерима је продато 108 фирми, а због неиспуњених обавеза новог власника уговори су раскинути с 21 купцем. Од укупно 1.717 предузећа продатих на аукцијама, поништена је приватизација 403 фирме – најчешће зато што није поштовано

договорено улагање у фирму, због „заобилажења“ социјалног програма, што је прекинута производња и продавана имовина предузећа.

Укупни приходи од приватизације на тендеру износили су 1,2 милијарде евра, док су раскинути уговори вредели 472 милиона евра. Агенција наводи да је од продатих предузећа на аукцијама остварен приход од 1,1 милијарде евра, а да су раскинути уговори о приватизацији фирми на овај начин вредели 286,6 милиона евра.

Исплата пензија

Исплата првог дела јулског чека пензионерима из категорије запослених почела је 8. августа.

Војни и пољопривредни пензионери су први део јулских припадљности почели да примају од 6. августа, док су бивше занатлије целе јулске пензије примили 4. августа.

Чекови из БиХ

На рачун Комерцијалне банке 7. августа уплаћене су јулске пензије корисницима који живе у Србији а радни век су, делом или у целости, одрадили у Федерацији БиХ. За 7.484 пензионера уплаћено је укупно 884.870 евра, тако да просечан чек износи око 120 евра.

Јефтинији живот

Трошкови живота у Србији су јулу у односу на јун, у просеку, били нижи за 0,9 одсто – саопштавају у Републичком заводу за статистику. Али је зато живот у јулу ове године био скупљи за осам одсто него у истом месецу лане. Цене на мало робе и услуга су у јулу ове године, у просеку, биле ниже за 0,2 одсто у односу на претходни месец, док су у поређењу с истим месецом минуле године повећане за 9,5 одсто. До разлике између индекса цена на мало и индекса трошкова живота дошло је због раста цена појединих артикала који утичу на формирање наведених индекса.

НОВО У РАДУ НАЈВЕЋЕ ФИЛИЈАЛЕ ПИО У СРБИЈИ

Мање бирократије, брже до чека

Нема шетања предмета између референата, из писарнице право код правника који поступак води од почетка до краја

Од почетка јула београдска Филијала РФ ПИО организовала је на нов начин поступак утврђивања права из пензијско-инвалидског осигурања у намери да максимално скрати кретање захтева грађана кроз администрацију.

Поверење државном фонду

– Морам да нагласим да је за првих седам месеци ове године повећан број захтева за самосталну уплату пензијско-инвалидског осигурања (по члану 15). У овом периоду примили смо 6.500 захтева грађана који сами уплаћују доприносе за пензију да би обезбедили мирнију старост. То је за нас индикатор повећаног броја незапослених у земљи, али и поверења које људи имају у државни пензијски фонд као сигуран вид социјалног осигурања. Јер, кад неко сам уплаћује доприносе и може да бира коме ће давати свој новац а ипак се, поред бројних добровољних пензијских фондова, одлучи да уплаћује у наш, државни, то значи да нам људи верују и да рачунају да ће уплатом у овај фонд обезбедити себе под старе дане – закључује Весна Стојановић.

– Намера нам је била да за 10-15 дана скратимо пут предмета кроз поступак у матичној евиденцији осигураника – објашњава за „Глас осигураника“ Весна Стојановић, директор Филијале Београд. – До сада је захтев који неко од грађана преда на шалтеру „путовао“ од једног до другог референта и сваки је обављао део посла из свог делокруга рада, и то посебно у матичној евиденцији, а посебно у пензијском одељењу. Сада смо објединили ове две службе тако да из писарнице захтев одмах иде код правника који води читав управни поступак до доношења решења о пензионисању. Он контактира са пореском управом, архивом, другим фондovima, наравно уколико је потребно, од странке тражи да достави оно што још евентуално недостаје. Дакле, прикупља све релевантне доказе потребне за вођење управног поступка који у крајњој инстанци доводи до решења о пензији. Још један битан квалитет оваквог начина рада је што грађани тачно знају код ког правника се налази њихов предмет и коме треба да

Весна Стојановић

се обратe за све што их у вези са њиховим правом интересује – појашњава наша саговорница.

Да би све функционисало без застоја јер сада један правник води читав управни поступак по једном предмету, односно води га од пријема захтева до доношења решења, организована је обука запослених на овим пословима.

– Пошто је ово новина у раду и за искусне правнике, а поготово што имамо подмлађен кадар (тренутно је 15 приправника), направљен је програм обуке кадрова који се уз помоћ Дирекције и дугогодишњих и искусних радника спроводи свакодневно. На овај начин ће бити побољшан квалитет рада и ажурност на доношењу решења без икаквог прекида у дневном процесу рада. Такође у договору са Дирекцијом припремамо и такозвану инхаус обуку којом би требало да буде обухваћено најмање 420 запослених. Ова обука се односи на квалитетнију и професионалнију комуникацију са грађанима који долазе, али и међу запосленима у Филијали – амбициозна је Весна Стојановић.

У београдској Филијали, у коју спадају Немањина 30, Служба 1 у Булевару уметности 10 и испоставе у Лазаревцу, Младеновцу и Обреновцу, ради 619 запослених. Међу њима је 112 правника који раде на доношењу решења, 53 радника матичне евиденције и 25 контролора решења. На 35 шалтера у Немањиној, четрнаест у Булевару уметности и оним у испоставама грађани могу захтеве да предају свакодневно од 8 до 15 часова, а понедељком и четвртком могу и до канцеларија референата који раде на њиховом предмету. У Немањиној 30 свакодневно раде три правника у служби правне помоћи тако да сви заинтересовани који имају недоумице око својих права из области пензијско-инвалидског осигурања могу да добију савет или правну помоћ, наравно потпуно бесплатно.

Процес рада и овде, наравно, највише успоравају неплаћени доприноси за ПИО, за које будући корисници пензија често сазнају тек у поступку признавања права на пензију. Уколико и без стажа за који није плаћен допринос осигураник испуњава услове за пензију, доноси се привремено решење. Али, често без тог стажа нису испуњени

Сређенија база података

– У складу са општом потребом у Фонду да се што боље среди база података о стажу и заради осигураника, у Филијали Београд је већи број запослених ангажован на уносу и ажурирању базе матичне евиденције. На том послу дневно ради 25-30 радника. Сређивање базе података допринеће бржем и квалитетнијем доношењу решења и обезбеђивању података за формирање и функционисање Централног регистра – сматра Весна Стојановић.

услови за пензију па је неопходно измирити доприносе ради признавања права. То је мукотрпан и дуг поступак, што најбоље знају грађани који су се у тој ситуацији нашли.

Посебан проблем представља када је ради утврђивања права потребно водити поступак са бившим републикама СФРЈ са којима имамо потписан споразум о социјалном осигурању. Да би избегли дуготрајне поступке, и овом приликом позивамо оне који су радили у бившим републикама да на време, тј. док су још у радном односу, односно осигурању, поднесу зах-

тешке који су самостално уплаћивали доприносе.

– На шалтерима у Немањиној ради између 40 и 50 радника. Кроз шалтер салу дневно у просеку прође око 2.000 људи, а 6. јула је забележено 5.100 суграђана који су дошли у нашу шалтер салу да би добили информацију или предали захтев, пријавили или одјавили радника... Управо због толиког броја грађана обезбеђено је стално смењивање заморених радника на шалтеру. Резултат овакве фреквенције је око 76.000 захтева за остваривање права примљених за првих седам месеци ове године, око 260.000 пријава и одјава на осигурање, близу 300.000 примљених образаца М-4 и око 270.000 образаца о уговорним накнадама – МУН пријава (што појединачних, што колективних). Издато је око 3.500 уверења о стажу и плаћеним доприносима ради добијања виза за одлазак у иностранство – набраја наша саговорница.

Још једна новина која треба да убрза пут до доношења решења почела је да се првих августовских дана примењује у свим филијалама у Србији.

– У складу са упутствима Сектора за ПИО у Дирекцији, уведен је нов начин прикупљања података и доказа за

утврђивање стажа путем електронске замолнице. То значи да се сада не само избегава масовно коришћење поштанских услуга и на тај начин смањују трошкови поштарине, већ се знатно скраћује време слања и добијања података за утврђивање права и доношење решења, што и јесте крајњи циљ ове новине. За сада се електронска комуникација уходава, али очекујемо да се заиста убрза читав поступак око утврђивања стажа и доношења решења – оптимиста је директор београдске Филијале Весна Стојановић.

Весна Анастасијевић

Кроз ову шалтер салу прође и по две хиљаде људи дневно

тев за потврђивање стажа у бившим југословенским републикама, чиме се драстично скраћује поступак за доношење решења о пензионисању, када за то дође време.

Не мање проблема има и са пореском управом када треба прибавити доказе о уплати доприноса за осигу-

рања за потврђивање стажа у бившим југословенским републикама, чиме се драстично скраћује поступак за доношење решења о пензионисању, када за то дође време.

ЗАШТИТНЕ РАДИОНИЦЕ НА ПРЕКРЕТНИЦИ

Затајила локална самоуправа

Осим помоћи од два надлежна министарства, значајну подршку добијају и од Удружења инвалидских предузећа Републике Србије

У Србији тренутно послују 54 заштитне радионице које имају статус предузећа за радно оспособљавање и запошљавање лица с инвалидитетом. У њима је упослено 3.642 радника, од којих су 1.963 особе с инвалидитетом (ОСИ).

У време кризе када већина предузећа у Србији „муку мучи“ са ликвидношћу и када је затворено више десетина хиљада фирми, ни судбина заштитних радионица, које су радно ангажовале људе с ограниченом радном способношћу, тренутно није ружичаста. Примера ради, и када су настале из великог јавног предузећа, као што су Железнице Србије, па су и даље наставиле да раде за своје матично предузеће, посла за њих нема довољно, а плате касне. Запослени инвалиди рада из ових фирми пролетос су се одлучили и на штрајк упозорења да би „бивше“ колеге упозорили на свој тежак положај.

Осим, додуше ретких, заштитних радионица које успешно послују и након приватизације, као што су „Лира“ из Кикинде, која је у власништву словеначког „Цимоса“ и ДЕС-а из Суботице, приватизација предузећа овог типа у већини случајева није била добра. Има и екстремних случајева где се зараде, порези и социјални доприноси не исплаћују и више година. Насупрот томе, предузећима која су добила решења да су у државној својини, као што је то случај са „Универзалом“ из Лесковца, а и с већином предузећа која досад нису приватизована и налазе се у поступку „подржављења“ капитална, није баш најјасније под којим условима ће пословати па се очекује прецизирање примене Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа с инвалидитетом.

Наруку им тренутно не иду ни одложене (до маја наредне године) одредбе Закона (чланови 24 и 29): да послодавац који има најмање 20 за-

Бранко Мијатовић

послених мора да запосли и једну особу с инвалидитетом, док ако упошљава више од 50 радника треба да запосли најмање две овакве особе. А на сваких следећих 50 радника, према члану 24, мора да запосли по још једну инвалидну особу. У супротном, ако нема могућности или не жели да запосли инвалидну особу под поменути условима (члан 29) мора да плати пенале у буџетски фонд. Дакле, предузећа у садашњем времену економске кризе не могу да рачунају на прилив средстава из буџета ако би, рецимо, добила статус регионалног радног центра из овог закона.

Осим помоћи из Министарства рада и социјалне политике и Министарства економије и регионалног развоја, већина заштитних радионица има значајну подршку и од Удружења инвалидских предузећа Србије (УИПС). У ову пословну асоцијацију предузећа, која радно оспособљавају, професионално рехабилитују и запошљавају особе с инвалидитетом, учлањена је 41 заштитна радионица, с укупно 2.986 радника, од којих је 1.454 с инвалидитетом. Поменуто удружење најчешће представља спону између предузећа и надлежних министарстава када је

Производња ципела у ДП „Стил“ из Зрењанина

Већина производа извози се у Словенију

у питању финансирање пројеката за унапређење производних капацитета ових фирми. А значајну улогу има и приликом обезбеђења „већег“ посла за више заштитних радионица истовремено, на пример за јавна предузећа. Тренутно је уговорен један такав посао за јавно предузеће ПТТ Србије у којем ће бити ангажовано 16 заштитних радионица из целе Републике, чија је основна делатност текстилна производња.

Према речима Мирјане Пантелић, секретара УИПС-а, одредба у недавно усвојеном Закону о јавним набавкама – да наручилац посла може да спроводи преговарачки поступак без објављивања јавног позива у случају набавки услуга и добара од заштитне радионице, уведена је на предлог и инсистирање овог удружења.

– Погодности из Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом нуде системска решења која треба да омогуће овим предузећима да ипак буду

конкурентнија на тржишту и да после капацитете. Рецимо, квалитетан помак је одредба да послодавац који не изврши законску обавезу и не запосли особе с инвалидитетом може да учествује у финансирању њихових зарада у овим предузећима и на тај начин се ослобађа обавезе запошљавања оноликог броја ових лица колико зарада финансира (плата не може да буде нижа од 50 одсто републичког просека у привреди). Одредба да се послодавац који у поступку јавне или друге набавке изврши финансијске обавезе из уговора о пословно-техничкој сарадњи са предузећем са заштитном радионицом и из уговора о куповини производа из области трговине на велико у вредности 20 просечних зарада у привреди Републике – ослобађа обавезе запошљавања једне особе са инвалидитетом у наредних 12 месеци, такође је добра могућност већег запошљавања радника из ових предузећа – каже Мирјана Пантелић.

Бранко Мијатовић, в.д. директора ДП „Стил“ из Зрењанина, сматра да би локалне самоуправе, у којима послују инвалидска предузећа, могле много више да учине за боље пословање и опстанак заштитних радионица. Општински челници би требало да утичу на јавна предузећа, јавне управе, јавне установе и друге организације да део својих потреба покривају робом и услугама заштитних радионица, јер ће тако и смањити број особа са инвалидитетом које у тој општини чекају на посао. Нови закон о јавним набавкама им то дозвољава, а и конкурс за запошљавање особа с инвалидитетом је како у ДП „Стил“ тако и у већини заштитних радионица трајно отворен.

Министарство за рад и социјалну политику испуњава обавезе према зрењанинском предузећу, постоји могућност и да овог произвођача кожне галантерије одреди за регионални радни центар (Зрењанин, Житиште, Нова Црња, Нови Бечеј), јер већ послује по систему као што је у Закону прописано за отварање радног центра – осим простора за прихват већег броја особа са инвалидитетом.

Министарство економије и регионалног развоја је уз логику УИПС-а инвестирало у „Стил“ из Зрењанина (за обнову дела машина и за реконструкцију унутрашње инфраструктуре), јер су ова предузећа у његовој надлежности.

– Најбитнија су нам финансијска средства која смо добили за набавку нових, дигиталних машина за проширење асортимана производа. А очекујемо да ћемо до краја године успети и да окончамо поступак код Завода за патенте око назива „фер

Раде обућу и за Словенце

ДП „Стил“ из Зрењанина запошљава 125 радника, од којих су 82 особе с инвалидитетом (67 с менталним хендикепом, а 12 с оштећеним слухом). Основна делатност предузећа је рехабилитација и запошљавање особа са инвалидитетом и производња обуће и кожне галантерије. У предузећу је запослен психолог, а имају и центар за рехабилитацију где ради наставник практичне наставе, као и лица за пружање професионалне асистенције. Рехабилитација траје 60 дана, а после тога полазник добија интерну диплому и запошљава се у производњи. Већина произведених ципела из радионице извози се у Словенију за познате куће „Пеко“ и „Копитарна“, али у доба кризе наруџбине су преполовљене.

производ“ који ће означавати да је нешто произведено у некој од заштитних радионица у Србији, и биће путоказ за купца да је то робна марка предузећа које рехабилитује и запошљава особа са инвалидитетом – истиче Бранко Мијатовић.

Стана Свиларов, председник Савеза инвалида рада Војводине, задовољна је поново успостављеном категоризацијом инвалида рада у новом закону, јер ће тако особе с инвалидитетом радити на лакшим пословима у складу са својим здравственим стањем.

Мирослав Мектеровић

Радни центри

Радни центри су посебан облик установе која обезбеђује радно ангажовање као радно терапијску активност особа с инвалидитетом. Центар може имати најмање пет оваквих лица, а делатност може да обавља ако има 80 одсто ангажованих инвалидних особа у односу на укупан број запослених. Радни центар могу да оснују Република Србија, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе и организације особа с инвалидитетом или организације законских заступника.

СРБИЈА УСКРО БЕЗ СЕЛА И ПАОРА

Роде ће се вратити...

Према статистичким подацима, у скоро две хиљаде сеоских насеља у нашој држави нема ниједног становника, а у око 200 нема млађих од 20 година

У Србији ће за петнаест година нестати свако четврто село, укупно 1.200. Ако се ништа системски и суштински не предузме, Србија ће већ за неколико година бити аграрна земља без села и сељака, упозоравају последњи статистички подаци. Од 1991. године број пољопривредних газдинстава у Србији смањено се за петину, а широм наше републике празно је чак 40.000 кућа. Од десет радника који су остали без посла, бар пет би могло да нађе запослење у руралним деловима Србије, и то у шумарству, водопривреди, услужним делатностима и занатству.

Политика ослањања на аграр и развој сиромашних области требало би да буде трајно опредељење државе, која би била координатор развоја појединих општина а у почетку и финансијер оживљавања опустелих села.

Алибунар и Бела Црква, а управо половина све старијег војвођанског становништва живи на селу.

Колико је стање алармантно, показује податак да у готово две хиљаде села у Србији нема ниједног становника, док у скоро 200 нема млађих од двадесет година. У српским селима живи око 260.000 мушкараца који су се приближили педесетој години живота, а да још нису засновали породице.

Према најновијим подацима Републичког завода за статистику, у 1.309 места у Србији (претежно у сеоским срединама) има толико мало деце да од њих може да се формира једно право одељење од тридесетак ученика.

Да бисмо дошли до природног прираштаја од сто хиљада беба, колико смо имали пре десет година, свака

Све нас је мање

У Србији је природни прираштај – 3,5 промила, у Мађарској – 3,8, а у Бугарској чак – 4,8. Али је зато природни прираштај у суседној Албанији највиши у Европи – невероватних 11,1 промила. Поредећи последње податке из 2005. с подацима из 1990. године, број живорођених је опао за нешто више 20 одсто, док је број умрлих порастао скоро за четвртину (24,9 одсто). У последњој години за коју постоје релевантни подаци, а то је 2005, становништво Републике Србије је остало без општине величине Петровца или Ћуприје!

време поправиле изузетно лошу демографску слику Србије.

Садашње стање указује да ће већ за педесетак година ова држава остати без подмлатка. Када је у питању пораст наталитета, највише акција предузимају локалне заједнице, али су и оне кампањске, ретке, па немају стратешки значај. Истовремено, изгубио се и традиционални образац породице са троје и више деце, коју су мајке рађале одмах после двадесете године живота. Данас се у брак ступа после 24. године, а неретко прво дете угледа свет када мајка увелико има тридесет или више година. Оно што свакако највише брине јесте све мањи број жена које су у репродуктивном периоду, као и све већа старост мајки при рађању.

Проблем друге врсте је да се део становништва одлучује за самачки живот, а образоване жене брак са децом подређују каријери. Деценијска економска криза је такође разлог што су српска породицишта празнија него икада. Један од видова препорода нације је и образовање, као предуслов да се препозна стратегија националних интереса у којој је демографска политика питање од највеће важности. Демографски стручњаци указују на потребу да се овом проблему приступи организовано и на дуге стазе.

М. Сантрач

Опустели крајолици

Раније је било покушаја оживљавања опустелих делова Војводине, тако што је општина откупљивала напуштена имања и продавала куће с окућницама људима из неких других крајева који су тражили свој „животни простор“, и то по цени од две хиљаде до десет хиљада евра. Напуштање војвођанских села најизраженије је у јужном Банату и општинама Пландиште,

жена у Србији требало би да роди више од двоје деце. У нашој земљи живи 1,8 милиона жена у репродуктивном периоду, али оне прво дете, у просеку, рађају тек у 26. години. Пре десетак година на материнство су се први пут одлучивале са 25 година. Због тога је тешко говорити о неким националним акцијама или државним мерама које би за краће

НЕДОУМИЦА ОКО ИЗБОРА ПЕНЗИЈЕ

Инвалидска, старосна или породична

Шта је за корисника повољније знаће се тек пошто Републичком фонду ПИО поднесе захтев за пензију, а има случајева када се одлучују за неповољнију варијанту

Старо је правило да је добра она пензија која се довољно дуго прима. Има, међутим, и таквих ситуација када људи испуне услове за коришћење права на две или више пензија, па се често распитују на шалтерима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање коју од њих могу да користе, тачније за коју би требало да се одреде.

Одредбом члана 119 Закона о ПИО регулисано је да ако корисник пензије стекне право на две или више пензија на територији Републике Србије, може да користи само једну од њих, и то по сопственом избору. Тако, на пример, ако уживалац инвалидске пензије оствари право на старосну пензију под условима и на начин предвиђен чланом 19 Закона, може да поднесе захтев за признавање права на старосну пензију која ће му бити утврђена од дана подношења захтева, а најраније шест месеци пре тог датума (у складу са чл. 84, став 1 Закона). Но, уживалац инвалидске пензије може да се определи да му се старосна пензија призна од дана подношења захтева ако је износ старосне неповољнији од износа инвалидске пензије.

Друго је питање у којим се то случајевима корисницима инвалидске пензије исплати да поднесу захтев за старосну пензију. Треба најпре нагласити да лица која су пензионисана по ранијим прописима (када се пензија обрачунавала на основу просека из десет најповољнијих година) не треба да очекују бољу старосну пензију, пошто би се она обрачунавала према прописима који су важили у моменту подношења захтева а не у моменту утврђивања губитка радне способности.

Међу инвалидским пензионерима има оних који се осећају способним да, уз пензију, обављају самосталну или другу делатност која би им обезбедила додатни приход у позне дане, стога се најчешће одлучују да поднесу

захтев за старосну пензију. Старосни пензионери не губе право на принадлежности нити им престаје исплата пензија и када се пријаве на обавезно осигурање, било да је оно регистровано на листингу матичне евиденције по основу уговора о делу, ауторског хонорара, обављања самосталне или друге делатности. Насупрот томе, инвалидска и породична пензија могу се користити само под одређеним законским условима. Отуд би корисници који су стекли право на две или више пензија на подручју наше државе требало то да имају на уму приликом избора „најбоље“ пензије.

Код избора пензије свакако треба водити рачуна о њеној висини и обиму права, а да би се израчунало прецизно која је пензија повољнија потребно је да корисник поднесе захтев. Рецимо, жена је корисник инвалидске пензије и подноси захтев за породичну пензију после смрти супруга. Ако су испуњени законски услови, биће донето решење којим јој се утврђује право на породичну пензију, с тим да се, у складу са Законом, одређује исплата повољније пензије. То значи да ће се у поступку

најпре одредити усклађен износ инвалидске пензије, а затим утврдити износ породичне пензије (за једног члана 70 одсто пензије која би припадала покојнику у тренутку смрти). Уколико је инвалидска пензија повољнија, удови ће се утврдити право на породичну пензију, али ће се исплаћивати повољнија – инвалидска пензија.

Закон, дакле, сваком кориснику гарантује исплату повољније пензије, али има ситуација када лицу није у интересу да поднесе захтев за повољнију пензију. Ако, на пример, дете поднесе захтев за породичну пензију после смрти оца, удова чија би породична пензија уз дете била повољнија од њене личне (старосне или инвалидске) пензије вероватно неће подносити захтев за породичну пензију, јер је боље да дете само користи породичну а удова личну пензију (дакле, располагали би двома пензијама). Ако би удови уз дете било утврђено право на породичну пензију, она би износила 80 одсто (за два члана), али би зато, према Закону, била обустављена њена лична пензија.

С. Марсенић

ОДОБРЕНА СРЕДСТВА ЗА РЕНОВИРАЊЕ ЗГРАДЕ ФИЛИЈАЛЕ ПИО ВРБАС

Препознатљиви по љубазности

Грађани овог подручја права из области пензијског и инвалидског осигурања могу да остваре и у Служби Филијале Бечеј и у Испостави Србобран

У Филијали ПИО Врбас права из области пензијског и инвалидског осигурања остварује 37.700 осигураника и око 20.000 корисника из општина Врбас, Србобран и Бечеј. Грађани поменутих општина могу свакодневно да користе услуге Врбаске филијале у центру Врбаса, у Улици маршала Тита 78, затим у Служби Филијале Бечеј – ЈНА 39 и у Испостави Србобран, Карађорђева 1. У Филијали су запослена 43 радника. У Служби у Бечеју (12 запослених) обављају се сви послови као и у седишту Филијале – осим књиговодства, док се у Испостави Србобран, која је пре неколико месеци умрежена са централним рачунаром Покрајинског фонда, углавном примају захтеви свих врста.

Сви запослени у Филијали Врбас, укључујући и директорку Невенку Лагатор, посебно воде рачуна да странке буду задовољне пруженом услугом. О предисполности запослених говори

и то да они тешко покретљивим странкама које нису у стању да се пењу уз степениште (јер су канцеларије у седишту Филијале смештене на другом и трећем спрату пословне зграде) доносе потребне формуларе у приземље и помажу им да их исправно попуне.

– Корисницима наших услуга сва врата су отворена сваког радног дана од 8 до 15 часова, и код нас никада нема гужве у ходницима, јер грађане примамо у канцеларијама – немамо шалтере. Странке не чекају ни када је пауза, јер је запослени користе у различито време да би увек неко могао да удовољи захтеву осигураника и пензионера. Наиме, у „малим филијалама“ већина запослених је обучена да ради по неколико различитих послова, па лако замењују једни друге када то ситуација налаже. Странкама сам и ја на располагању кад год сам у згради. Ако ми се обрате лично, најчешће гледам да

Невенка Лагатор

њихов проблем решим одмах, а када ми се обрате телефоном, замолим их за број кућног телефона, и у року од пола сата, најдуже до једног сата, добијају тражену информацију или објашњење. Никада заштитник права грађана (омбудсман) није имао примедбе на рад наше филијале – појаснила је Невенка Лагатор однос свих радника Врбаске филијале према странкама.

Наравно, основни предуслов за задовољство осигураника и корисника права из ПИО јесте квалитетан и ефикасан рад на доношењу решења о пензији и остваривању осталих права из ПИО. И ту Филијала Врбас има одличне резултате. Лањске године је од 8.832 поднета захтева за решавање урађено 8.246 (586 пренесено у 2009). Већина предмета је урађена и у краћем року од 60 дана, јер се чим неко испуњава потребан услов доносе привремена решења. Филијала је ажурна и у доношењу коначних решења. Највише времена изискују решења по захтевима за

остваривање права из инвалидског осигурања, пошто Филијала нема инвалидску комисију, па се захтеви из ове области прослеђују на медицинско вештачење у Нови Сад. Међутим, када захтев за излазак пред инвалидску комисију поднесе осигураник који је на боловању, радници посебно обележе такав захтев и истог дана га шаљу у Нови Сад, у складу са Упутством с Коллегијума Покрајинског фонда – да се не би плаћала рефундација РЗЗО.

И радници Врбаске филијале раде на 15 терминала из осамдесетих година прошлог века, међутим већи проблем је пословна зграда у Врбасу, која је неусловна. Посебно је у лошем стању инсталација за струју, пројектована пре 50 година за мање потрошача, што, између осталог, отежава и нормалан рад информационе технологије. Недавно се у току радног времена запалио фотокопир апарат, а често се и осигурачи истопе у кућиштима. Решење овог проблема је на видику, јер је Републички фонд ПИО планирао и одобрио средства за реконструкцију зграде у овој години. У наредним месецима расписаће се и тендер за извођаче радова.

У доброј сарадњи с пензионерским организацијама, Филијала Врбас је, према Правилнику Фонда ПИО, одредила 150 пензионера који ће бесплатно отићи на опоравак у бање Србије.

М. Мекеровић

У адекватном простору

За три месеца, колико је трајало реновирање, захваљујући доброј организацији није било застоја у раду и посао ниједном није био прекинут

Град Пирот, Пиротски округ и осигураници и корисници Фонда ПИО ових дана су добили, у реконструисаној згради Филијале РФ ПИО у Пироту, нов и модеран кориснички сервис на истом месту, у Улици српских владара 74. После 26 година рада у отежаним условим, у којима је било само минималних и нужних побољшања услова рада, Филијала је током последњих месеци комплетно реновирана.

– Нов, функционални радни простор био је заиста жеља свих 44 запослених и зато су се максимално потрудили да реновирање зграде не утиче на свакодневни посао. Укратко, док је један спрат обнављан сви су, колико год било незгодно, радили на једином преосталом. Каква је то гужва била непотребно је сада причати, али посао није трпео, што је најважније. Када је први спрат завршен, сви су се преселили ту, а радови су започети на другом спрату. Тако смо, могу слободно да кажем, у рекордном року успели да обезбедимо функционалан и савремен простор за рад, са одговарајућом опремом и уређајима који олакшавају рад. Морам још једном да нагласим да иако су радови били веома радикални и трајали од средине априла до друге половине јула у нашем послу се није заостало ни једног тренутка, нити по питању пријема захтева, доношења решења и свега осталог што спада у делокруг рада Филијале – изричит је наш саговорник.

Бранко Јакшић

Да је тако говоре и подаци о броју примљених и решених захтева у том периоду. Од почетка године до краја маја у ову филијалу стигло је 3.240 захтева за остваривање разних права, а решено је 2.720. Више од половине, тачније 1.420 грађана решења је добило у законском року од два месеца, док су остали чекали до шест месеци. Уз то треба нагласити да на овим пословима ради седморо радника, четири правника и три референта матичне евиденције,

што је и за овако малу филијалу недовољно.

– Сигурни смо да ће наши осигураници и корисници препознати модерну установу, спремну да пружи још ефикаснију услугу и подигне ниво квалитета и ажурности који су до сада били у самом врху – наглашава директор Јакшић

Филијала Пирот са испоставама у Пироту, Бабушници, Димитровграду и Белој Паланци покрива близу 28.000 осигураника и исто толико корисника пензија.

– Претходних година смо знатно побољшали квалитет и услове рада у нашим испоставама, посебно у Бабушници и Димитровграду, још треба мало „дотерати“ Белу Паланку. Сада, овом реконструкцијом пословни простор главне филијале је потпуно у функцији грађана. На пет шалтера (раније је постојао један, па смо оспособили још један), колико их је сада њима на располагању, свакодневно од 8 до 15 часова могу да предају захтеве, пријаве, одјаве и да добију правни савет из

области пензијско-инвалидног осигурања, што смо им такође омогућили. Ми немамо одређене дане за пријем странака код референата, па ни код директора, него увек када грађанима затреба информација или савет могу да дођу код нас – објашњава наш саговорник.

И овој, као и свим другим филијалама много мука задаје писање замолница разним институцијама и установама од којих треба прибавити доказе о стажу и плаћеним доприносима осигураника. Пошто је на територији целе Србије од почетка августа уведена такозвана електронска замолница надају се да ће се и овај посао брже и лакше завршавати. Истичу и то да су посао око ажурирања података базе матичне евиденције схватили веома озбиљно и прионули да га што пре заврше. Процењују да ће део посла који је њима додељен завршити међу првима у Србији, а свакако пре истека августа.

– Као директор Филијале морам још једном у име запослених да захвалим руководству на разумевању, јер без њихове подршке не бисмо сада имали овако савремен и функционалан простор, али и свим нашим грађанима на стрпљењу и разумевању које су показали ових месеци док су радови трајали. Било би неправедно не поменути посебан труд и радно ангажовање свих запослених у Филијали за то време – поносан је Бранко Јакшић, директор Филијале Пирот.

В. Анастасијевић

Све гушће сито за пензију

Године у којима је постало јасно да се касе пензијског фонда све теже пуне и да регрутовању нових пензионера мора да се стане на пут

У 1997. годину ушло се са новим законом о пензијско-инвалидском осигурању за који су стручњаци процењивали, а наш лист писао, да „ефекти законских промена нису били од битнијег значаја за осигуранике и кориснике“. Али, тадашњи запослени у Србији, очигледно, нису сматрали да је подизање старосне границе за пензионисање, укидање института превремене пензије и докупа стажа – небитно. О томе сведочи прави „стампедо“ који је настао у другој половини 1996, када су сви који су могли да искористе тај кратак „маневарски простор“ за одлазак у пензију по старим правилима то и учинили.

С ове дистанце, лако је закључити да је то био почетак краја пензионисања младих и за рад способних људи, али и почетак озбиљнијег

крајем тог месеца још није ни наслућивало када ће бити исплаћена. Алармантан је био податак, и у прилог законским променама, да је

чиме су коначно регулисане исплате пензија осигураницима из ових република који су до тада примали аконтација из Србије по специ-

✓ **Просечна пензија у 1997. износила је 815, а просечна зарада 798 динара – учешће пензије у заради било је 102,13 одсто**

разматрања могућности Фонда и државе да регрутују и издржавају толики број пензионера. Јер, криза је увелико трајала, морало се сагледати где све „цури“ и где вентили могу бити „заврнути“. А да су фондовске касе биле прилично празне сведочи и вест из првог јануарског броја (1997) о повишици децембарских пензија од 10,9 одсто, за коју се ни

1980. године за једног пензионера радио 3,61 запослени, а већ 1996. само 1,62 запослена су долазила на једног пензионера.

Година је настављена сталним недостатком новца за исплату пензија које су касиле. Средства из доприноса су и десетоструко била нижа од очекиваних, затајили су и допунски изворе, а банке нису одобравале кредите. Већ у марту стопа доприноса за ПИО повећана је на 25,6 одсто, истог месеца зараде су смањене за 12,8 одсто, па су ту судбину поделиле и јануарске пензије чија је прва половина (од просека 344,5 динара) исплаћена тек 29. марта.

Број пензионера у априлу је достигао 1,25 милиона. У мају су изведене рачунице да је сваки пети пензионер корисник најниже пензије, а да су за пет месеци корисници примили само три и по пензије (седам пута по половину). „Велики дуг“ који је настао примене владине неуставне уредбе помињали су само пензионери (сада знамо да су морали да сачекају 2002. годину да би им заиста био и враћен).

Те године у октобру почела је и примена споразума о социјалном осигурању са Хрватском и Македонијом,

јалној владиној уредби из 1992. године.

Сводећи годишње резултате у децембру, др Јован Кркобабић, председник Савеза пензионера Србије и председник Управног одбора РФ ПИОЗ, оценио је да је „исплаћено 10 пензија за 1997. годину, једна и по заостала из претходне године и да се у наредну опет улази са дугом према корисницима који ипак показују изузетно стрпљење“.

Тих година се још „лутало“ око својинске трансформације која је увелико текла па су пензионери стално били на режиму „топло-хладно“ на тему хоће ли или неће имати неке користи (у виду акција) од приватизованих предузећа. Актуелна је и реформа пензијског система, уз сталне напомене да она треба систематски да буде урађена и да право време за њу тек долази.

Ни почетак 1998. године није обећавао коначна решења. Помињала се девалвација, недопустиво висок раст цена и неизбежно кашњење пензија – друга половина децембарских пензија, и то у виду аконтација, почела је да се исплаћује средином марта. У марту је дефицит у фондовским касама износио више од шест милијарди динара, а прилив средстава је, према тада-

ДЈЕЦИ И УПОЗОРЕЊА ШЕСТОГ ГЕРОНТОЛОШКОГ КОНГРЕСА ЈУГОСЛАВИЈЕ

СРБИЈА УБРЗАНО СТАРИ

● Процес старења у Србији знатно брзи од оног на нивоу Европе, тврди истраживачки демограф Горан Пенев ● Између 1950. и 2000. године број старијих повећан за 400 одсто ● Тенденција старења се наставља иа не, према оцени демографа, Пензијска Србија и Војводина ускоро ући у зрупу најстаријих популација света ● Упозорења демографа најчешће се игноришу

Захваљујући учешћу емисионарних научника и експерата, одговарајућих стручњака и научних дисциплина, на Шестом геронтолошком конгресу Југославије (мај, 2002) обављене су не само стране анализе постојећег стања и достигнућа у свим областима професионалног рада и живота од значаја за квалитет живота у старости, већ су изложене анализе које оцртавају и сугеришу пројектовање будућности у области старења и старости.

Такав приступ је неминован, с обзиром на то да се ради о проблематици која има дугорочне и далекоидне импликације на многе области друштвеног живота и захтева њихово дугорочно праћење, и на тим основама пројектовање, дугорочних праваца професионалних и друштвених активности.

У томе имају демографске анализе и пројекције.

● **Значај демографских пројекција**

Уобичајено је, стога, да се на стручно-научним скуповима какав је био и овај Конгрес, посебно место обезбеди стручњацима саопштеним а у којима се, са становишта демографије и популационе политике, анализирају демографске карактеристике и тенденције испољене у претходном периоду и да се

рости не може бити успешна уколико не полази од демографских анализа и дугорочних пројекција, и ако их на одговарајући начин не респектује.

На Шестом геронтолошком конгресу Југославије презентирано је неколико уводних и стручних саопштења са становишта демографије и популационе политике, у којима су изложене веома значајне констатације и пројекције од значаја за теорију и праксу која се ба-

Луталица век све збуни

Како онда, тако и данас

ПЕНЗИОНЕРИ НИСУ СОЦИЈАЛНА КАТЕГОРИЈА

Удружење пензионера је самостална, добровољна, интересна, хуманитарна и ванстраначка организација пензионера у којој они остварују заједничке интересе, потребе на заштити социјалног осигурања, унапређењу друштвеног положаја, хуманитарних услова живота у којој задовољавају и друге потребе. Све то стоји у Статуту ове организације.

На подручју општине Ужице има 12.744 уживалаца пензија, од којих 6.484 инвалида рада, 2.971 старосних, 2.801 породичних, 511 зрелих и 7 делничких пензионера. Али, без обзира по ком су основу ово право стекли, пензионери су изразили жељу да сви буду у јединственој организацији, како су то још пре две године уживаоци пензија по месним организацијама прихватили. Јединствени ће лакше оства-

• Пензија није општа потрошња већ продужена зарада остварена минулим радом • Четири деценије инвалидске организације

дини износи 10 динара, за читаву годину.

У току протеклог мандата остварена је сарадња са свим пензионерским организацијама и Златиборском округу, али, и са Мачванским, Колубарским и Моравичким округом.

У Општинску организацију Савеза инвалида рада на чијем је челу Војо Милетић, председник, тренутно је учлањено 1.210 пензионера. Циљ нам је да активирамо рад свих 8 градских и 9 сеоских месних организација, али, и да утврдимо коли-

ко у ком предузећу има инвалида рада са преосталом способношћу, да остваримо увид у каквом су положају, па и да сј изборимо за њихов адекватан статус, какав им Закон омогућује - каже Милетић.

Наша организација учиниће све да помогне свом чланству, а тако је чинила и у досадашњим годинама. Само у 1997. години набављено је 1.000 кубика огревног дрвета и 25 тона прехранбених намирница. Дрво је испоручено на отплату у шест рата, а намирнице у две.

У току протеклог лета ужички инвалиди рада организовали су пет излета са укупно 6 аутобуса и посетили многа знаменита места у земљи.

Организација ће покушати да успостави сарадњу са свих 146 организација СРП-а, колико их има у Ср-

...мада многимима примања на чеку тако изгледају

шњим оценама, омогућавао исплату половине пензија сваким 25 дана.

У априлу је девалвација постала реалност – једна немачка марка је званично вредела шест динара, односно динар је обезвреден за 82 одсто.

Те, 1998. године за одмор и опоравак пензионера о трошку Фонда издвојено је 14,5 милиона динара. После априлске повишице од 10,9 одсто просечна пензија износила је 1.178 динара, а обећану јунску повишицу од 8,2 посто пензионери нису дочекали ни у октобру, када је требало да приме припадности за јун. Крајем године је констатовано да је „упркос тешкоћама исплаћено девет пензија за ту и две за претходну годину“ уз очекивања да ће 1999. бити нешто лакша.

Пред саму Нову годину, 28. децембра 1998. године, Народна скупштина је усвојила Закон о изменама и допунама закона о пензијском и инвалидском осигурању којим је, као најважније, за осигуранике запослене прописала најниже основице за плаћање доприноса за ПИО. То је учињено да би се избегла „досетљивост“ послодавца и запослених да се на званични (нижи) део зараде преко рачуна плаћају доприноси, а да се већи део зараде даје „на руке“.

Предвиђене су основице по степенима стручне спреме и најнижа нето зарада на коју морају бити плаћени доприноси. Новом законском регулативом требало је да буду заштићени тадашњи запослени, будући пензионери, али и да се обезбеди већи прилив у касе Фонда и тиме и редовнија исплата пензија. Ипак, јануарске пензије, то јест њихове прве половине корисници добијају од 24. до 26. априла. Да подсетимо да је у то време велико трајало бомбардовање Србије, па је све остало било потиснуто у други план.

За првих шест месеци исплаћене су само четири и по пензије, а наслови ти-

завршена дуговањима према Фонду (само привреда је крајем године имала 1,1 милијарду неплаћених доприноса, федерација 500 милиона, а републички буџет 700 милиона динара), а онда и дуговањима Фонда пензионерима. Пред Нову 2000. тек је почело штампање чекова за први део новембарских пензија.

Тако се ушло и у 2000. Први део децембарске пензије исплаћен је у фебруару са повишицом од 10,9 одсто. После бомбардовања, матичне службе са Косова и Метохије измештене су у Крушевац, Лесковац, Краљево, Ниш, Бујановац, Крагујевац и Јагодину.

✓ **У 2000. години просечна зарада била је 2.389, а просечна пензија 2.154 динара**

па „Мањи прилив средстава“ (мисли се, наравно, на касе Фонда), провлачили су се из броја у број нашег листа.

У септембру 1999. године влада је донела уредбу којом неисплаћене пензије за мај, јун и јул постају потврде за плаћање струје или куповину угља и огревног дрвета. Други део пензије за април исплаћен је 4. септембра и од тада је требало да се настави редовна исплата припадности. И ова година је ипак

Средином године озбиљно су разматрани и проблеми земљорадничких пензија које су тада касиле више од две године (у просеку око 6.000 динара по пензионеру), а за доприносе је дуговано око 900 милиона динара. Почела је да се помиње и уредба којом би влада премостила бар део дуговања на сличан начин као код запослених, издавањем потврда за плаћање струје и набавку грева.

Ни у Фонду ПИО запослених нису „цветале руже“.

40

1969–2009.

ГЛАС ОСИГУРАНИКА

Новац се и даље сливао недовољно и нередовно, а међу дужницима били су велики привредни системи и савезни и републички буџет. Београдским осигураницима и корисницима мало је олакшано остваривање права отварањем испостава у Обреновцу, Лазаревцу и Младеновцу. Оно што им је било најважније – повишица пензија, изостала је за месец јун. Очекивано повећање стигло је тек са августовском пензијом, и то за 9,8 одсто, али је исплата уследила тек у другој половини октобра. Статистички подаци казивали су да је од 1. јануара до 31. октобра пензионерима исплаћено девет пензија – две за претходну и седам за текућу годину, а просечно су корисници примили по 1.547 динара.

Крајем 2000. године наш лист пише да су „пензијско осигурање и пензијски фонд жестоко осетили последице затварања или, најблаже речено, недовољне јавности у свом раду“ и да би озбиљно требало радити на „отварању пензијског фонда и његовом извођењу из самоизолације“. На крају века и миленијума у нашем листу отворено је питање „квалитативних промена које треба извршити у циљу одрживог система пензијско-инвалидског осигурања, за шта је први услов изношење пуне истине о стању у овом фонду“.

Весна Анастасијевић

ШАНДОР САРВАШ, ПОСЛЕДЊИ МАЈСТОР ДУБОРЕЗА У ВОЈВОДИНИ

Учио од најбољег

Вештином уметничког обликовања дрвета овладао код Јована Сотера, који је 1924. године за надарене отворио прву радионицу у Новом Саду за дрвокипарство

Када је, након 35 година „измишљања“ лутака у новосадском Позоришту младих испраћан у пензију, мајстор Шандор Сарваш био је радостан јер је знао да му се отвара време за прву, и највећу, љубав – дуборез. Уживао је он и као креатор и извођач лутака које је најпре радио у дрвету, а касније и модерним материјалима попут вештачког сунђера, папира и осталог што му је дошло у машту и под руку, али право мајсторство за њега је било и остало у дуборезу. Учио је уметнички дуборезачки занат код најбољег – Јована Сотера, који је 1924. године основао прву радионицу у Новом Саду. Дуборез, или дрвокипарство, био је распрострањен пре Првог светског рата у Кули и у Сенти где је рађен стилски намештај, док су у јужној Србији мајстори дебарске школе радили иконостасе.

– Код Сотера сам – прича мајстор Шандор – учио 4,5 године. Био је строг и захтевао је од ученика апсолутну посвећеност занату. Првог шегрта Марка узео је 1931. године као једанаестогодишњег дечака да би од њега научио српски. Али, Марко је ускоро проговорио мађарски јер је Со-

тер стварно био антиаленат за језике. Од његових седам ученика само сам ја Мађар, а примио ме је 1953. године, на велику молбу пароха из Темерина. Био сам једини његов ученик после Другог светског рата. Радио сам на тезги поред њега и био му на оку осам сати дневно, учећи много брже од оних који данас покушавају сами. После подне ишао сам у школу, јер је овај занат био као средња школа. Кад бисмо у суботу завршили посао, давао ми је домаћи – цртање. Тако бих недељом, док су други ишли с девојкама, цртао и цртао, да бих мом мајстору у понедељак ујутро у шест сати показао домаћи. Од тих почетних цртежа до ових које правим данас прошло је више од пола века; чувам их у неколико кутија, и засад их не бацам. Можда ће неко за 20, 30 година правити изложбу – размишља наш ведри, духовити домаћин.

За мајсторство којим је овладао код Сотера била је потребна и државна диплома. Прво је у Занатској комори полагао за квалификованог радника, а по старом, био је калфа, да би, 1963. године, полагао мајстор-

Мајстор – уметник у послу

ски испит и добио високу квалификацију занатског мајстора. Од тада се нигде на овај начин не стичу ни знање ни диплома за овај уметнички занат. Због тога је у докторском раду Вере Јовановић „Дуборез на тлу Војводине“ име последњег мајстора Шандор Сарваш.

Док се мајстор Шандор присећа тог периода препричавајући разне згоде, увек се, речима пуним љубави и поштовања, враћа на свог мајстора Сотера, најбољег дуборесца на тлу Југославије:

– Он је мени све што сам тражио и давао. Није ме учио само резбарију, него уопште о стиловима. Свих осам сати смо имали тему, а када се сваки удуби у свој рад, ћутали смо. Као отац ми је преносио знање, труд се да ме све научи. Знам да је био задовољан мојим радом, али ми је понекад било незгодно кад би ме похвалио. Са 85 година био је задовољан човек, и било му је доста рада. Дуборезачки занат, који је у Војводини некад био развијен, угасио се. Има народне резбарије, али дубореза, израде стилског намештаја, нема више. Ја цео стилски намештај никад нисам радио – сто, столицу, комоду

У дворишту са супругом Розом

или поправку nekog дела, да. Нити то онај ко се разуме може да плати, нити ове новопечене богаташе то занима. Знам да је Сотер једном младом новосадском адвокату правило радну собу годину и по дана... Можда ће опет доћи време да се то ради, и да може да се наплати. Али, ипак је нешто кренуло, религиозне ствари на пример. Православље је ћутало 40 година, па се сад раде иконе, граде се цркве, рестаурирају иконостаси, и ту посла има.

И док се шали са својом Розалијом, коју по есперантски одмила зове Розињо, мајстор Шандор прича о својих 15 година у пензији:

– Биле су јако лепе године кад

Луткарске успомене

смо били млади, а биле су и тешке. Још сам ја млад, па бих волео да ме не позивају на изложбе ветерана, не-

го јуниора! Задовољан сам. Посебно незадовољан никад нисам био, тако сам васпитан. И супруга је задовољна. Она нема пензију, али, може се. Иначе бих радио и да она има пензију, али само што ја хоћу. Овако, прво урадим поруцбине, па онда за нас. Долази неколико млађих људи по савет, практичну помоћ; учим их, усмеравам баш као што је мене мој мајстор. Мора се напред! Ја сам ишао на курсеве цртања код Бошка Петровића и Карлавариса; глину сам учио од Злате и Карла Барањија, вајање од Јове Солдатовића... Знања се добијају из више извора, а вештине стичу вежбањем, радом. Волео бих да су ми, када сам предлагао, у Позоришту доделили неког млађег, да га научим све о прављењу лутака. После 14 година у пензији доделили су ми награду за унапређивање луткарства, што ми је веома драго, нису ме заборавили. Али ми је жао што

нисам оставио наследника, па лутке поручују из иностранства – сетно каже Шандор Сарваш.

Са 74 године, које уопште не иду уз његову дечачку појаву и младалачки дух, мајстор Шандор се све мање нада да ће своје богато искуство поткрепљено великим знањем моћи да пренеси ученицима Уметничке школе и студентима Шумарског факултета у Новом Саду, о чему су га питали у неколико наврата. Два пута су о томе говорили људи из министарстава пред камерама, изгледа у саморекламне сврхе, јер се после нико није јављао.

Ове 74 године је, каже, доживео јер има добру жену, а и зато што не ради много – од ујутро кад се про-

Детаљи из куће

буди, до увече док се не умори. У деведесетој ће заиста у пензију, да помаже својој Рози у предивном ружичњаку, и да ужива у ономе што је урадио.

Са срећом, мајсторе, дуго ћеш уживати!

Ика Митровић

Клонити се сунца и соларијума

Овај злоћудни агресивни и непредвидиви тумор одстрањује се искључиво хируршким путем; код метастазе – хемотерапија и зрачење без већег ефекта

Лето је годишње доба када се припадници оба пола труде да изгледају што лепше и привлачније. Нема особе која не прижељкује препланулу боју коже,

Мемотехнички концепт

Пре више од две деценије уведен је мемотехнички концепт препознавања меланом, означен као – А-Б-Ц-Д-Е. Свако слово представља скраћеницу за изглед пигменталне промене која се мења у правцу меланом. А – то је ознака за асиметрију, Б – за наzubљене ивице, Ц – означава боју која иде ка тамнобраон, рекли бисмо тебет-црној, Д – дијаметар, Е – увећање постојећег младежа у висину или ширину. Ако се грађани придржавају овог концепта, помоћ стручњака ће затражити благовремено. Јер, ако закасне, меланом наставаља путем крви да се шири у јетру, плућа, мозак, кости... И те метастазе се хируршки не одстрањују. Хемотерапија има незнатан ефекат, а меланом није осетљив ни на зрачну терапију, истиче др Гранић.

ону бакарнозлатну, која се најчешће добија на морској плажи, језеру, реци или у соларијуму. Скоро да нико не хаје за упозорења лекара да излагање ултравиолетним зрацима у невреме, и прекомерно, може имати погубне последице по здравље.

Иако сунчеви зраци умеју да пријају, нарочито после изласка из воде, они су највећи кривац за рак коже, појаву младежа и меланом. Стога, ако нисмо довољно обазриви у данима одмора, можемо се наћи у великој невољи. Поготову када се зна да је појава меланом у свету све учесталија, и углавном с предвидљивим исходом.

Према речима доцента др сц. мед. Мирослава Гранића, начелника Одељења за онколошку хирургију у КБЦ „Божанијска коса“, постоји знатна разлика између младежа и меланом.

– Младеж или пигментни неус је доброћудни тумор, већина нас га има на

Др Мирослав Гранић

кожи, формира се од детињства до дубоке старости. Настаје од ћелија (меланоцита) које стварају тамни кожни пигмент, а по боји може бити смеђ, браон и црн, издигнут или брадавичаст. Е, меланом је већ друга прича. Он је злоћудни тумор и један од најмалигнијих у хуманој патологији. Често је врло агресиван и непредвидивог биолошког тока у стварању метастаза које директно угрожавају живот оболелог. Статистика показује да 30 одсто меланом настаје из постојећег

младежа, оног безазленог. Број случајева меланом се сваке деценије удвостручи у свету, а наши епидемиолози очекују да ће у Србији ове године бити око 400 оболелих од овог злоћудног тумора – каже др Гранић.

Један од основних фактора ризика, истиче познати онколог, јесте УВ зрачење, односно соларна радијација. Наглашава да ништа мање није опасно ни ултравиолетно зрачење које се примењује у соларијумима па овакве „припреме за летовање“ треба избегавати. Штавише, зрачење у соларијуму је од десет до 20 одсто интензивније и штетније.

– Природно је да УВ зраци изазивају пролазно умножавање меланоцита и стварање тамног кожног пигмента. Међутим, претеривање у сунчању може да доведе до оштећења генетског материјала који се спонтано опоравља код мањих доза УВ зрачења, док код интензивнијег излагања ултравиолетним зрацима опора-

вак није потпун и ту настаје онај „окидач“ за меланом. За његову појаву су битна два момента: нагомилавање негативних ефеката зрачења и оштећење органског омотача планете због продора хлорофлуорокарбоната. Отуд је потребно избегавати сунчање одећа треба да буде пригодна (дугачких рукава, светле боје, од природног материјала, неизбежан је шешир као заштита за главу, наочари...), а ваља имати на уму да ни сунцобрани не одолевају ултравиолетним зрацима пошто они пролазе кроз њих. Меланом нај-

обољење ретко региструје у првом стадијуму. Обично се открије у поодмаклој фази. За утеху може да послужи то што имамо специјализоване тимове за хируршко лечење меланом који примењују најсавременије методе, премда највећи значај придајемо заштити, превенцији, едукацији и раном откривању. У тиму је обавезно присуство патолога који хистопатолошком анализом, путем микроскопа, уочава битне карактеристике меланом на основу чега се планира опсег операције и потреба да се уклоне лимфни чворови из тог подруч-

чешће добијају особе беле пути, риђе косе, пегави. Ретко се јавља код црнаца. Појављује се на откривеним деловима тела – напомиње наш саговорник.

Излечење овог злоћудног тумора може бити успешно уколико се открије на време, ако је у почетној фази раста. Тада се отклања заједно са заштитним слојем околне здраве коже и дубински се одстрани читав слој коже и поткожног ткива.

– Успешност излечења танког, интраепидалног меланом је 100 одсто, док је код меланом дебљине до једног милиметра успешност лечења 90 одсто, тачније десет одсто ових пацијената умире у наредних пет година. Ако је меланом дебљи од милиметра шанса да такав болесник преживи је само 35 одсто. У Србији се ово

ја. Захваљујући овој методи отклањамо селективно само оно што је сумњиво – наглашава за „Глас осигураника“ др Мирослав Гранић.

Не би било лоше када бисмо следили пример Аустралије која је прибегла разноврсним облицима едукације становништва. Свакодневно се у једночасовној телевизијској емисији насловљеној „Збогом, сунце“ људи уче како да разликују обичан младеж од меланом. Такође, увели су и обавезан годишњи преглед младежа. У овој земљи, иако имају највећи број оболелих од меланом (због највише сунчаних дана) имају и најбоље резултате лечења, пошто се Аустралијанци, већ едуковани, чим им се учини нешто сумњиво јављају лекару.

Татјана Кршић

У ОПШТОЈ БОЛНИЦИ У ПРОКУПЉУ Тријажно одељење

У Општој болници у Прокупљу недавно постоји ново одељење – пријемно-тријажно, које ће збрињавати пацијенте које у болницу упути служба за хитне случајеве прокупачког Дома здравља. Овде ће се стабилизovati основне животне функције оболелог, обављати комплетна дијагностика и дванаесточасовни надзор над пацијентом да би се с већом сигурношћу донела одлука о његовом даљем лечењу.

У овом одељењу, иначе, ради десет лекара и 15 медицинских техничара (по два лекара и три техничара у смени), а организовано указивање помоћи у хитним случајевима требало би донекле да смањи гужве у болничким амбулантама.

За отварање ове службе, адаптацију и опремање просторија, прокупачка болница уложила је милион динара.

Ж. Д.

ЗА ДВЕ ГОДИНЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Савремена клиника

До краја 2012. године у Клиничком центру у Крагујевцу биће завршена изградња нове болнице од 16.800 квадратних метара, као и реконструкција започетог објекта Техничко-економског блока од 4.700 квадрата. Ово је, приликом недавне посете, најавио проф. др Томица Милосављевић, министар здравља у Влади Србије.

Како кажу Василије Антић, директор пројекта, и Радомир Павловић, директор Клиничког центра, идејни и главни пројекат, чија је израда поверена италијанском архитектонском конзорцијуму, биће завршени до краја године, док техничка

контрола пројекта и процедура за избор извођача рада треба да буду окончане до краја фебруара, тако да би градња и реконструкција могле да отпочну на пролеће наредне године.

Изградњом ових објеката Крагујевац ће добити савремену болницу са 330 кревета, нову поликлинику и функционалну дијагностику, више места за хитне пацијенте, кардиохирургију, дијагностику и лечење најсложенијих болести главе, срца и плућа, затим одговарајуће службе подршке – исхране, хигијене и снабдевања, а и паркинг у оквиру Клиничког центра.

П. П.

СТОЛИЦА ЗА КАДУ

АТЕСТ бр. 16/99

Они који су здрави и млади да им буде лепше, корисније и удобније, а за старије и болесне да им буде лакше, сигурније и погодније.

RADOST

46876

СТОЛИЦА ЗА КАДУ

са вишеструком применом, за све ширине када. Чврста, стабилна, носивости 240 кг.

1.500 ДИН. + ПТТ

Тел. 011/34-13-181, 011/34-14-801

САВЕТИ ИСКУСНЕ ДОМАЋИЦЕ

Јела од бораније

Боранија је драгоцену поврће које треба јести целе године јер и замрзнута не губи много на вредности. Богата је беланчевинама, угљеним хидратима, влакнима, витаминима, а има и минерала. Погодна је у дијетама: 100 г бораније има само 31 калорију. Делотворно делује на варење, равнотежу леукоцита у крви, итд.

Не треба је користити свежу јер садржи састојак који није добар за људе а који се уништи термичком обрадом. Кувати што млађе махуне.

Одсећи петељке с оба краја и ако боранија није сасвим млада, дужином махуне ће се повући „конац“. Опрати је и исећи на мање комаде.

Чорба

На мало уља и воде динстати главицу црног лука, па кад омекша додати боранију, суви биљни зачин и воде колико да огрезне и кувати 15-20 минута. При крају, додати потребну количину воде, сецкани бели лук, мало алеве паприке и млека, кувати још 2-3 минута и посути першуновим листом и/или мирођијом. Уместо млека, може да се се дода кисело млеко када се јело скине са шпорета.

По жељи, у боранију се могу додати и 1-2 кромпира исецкана на коцкице, шаргарепа или неко друго поврће. Може се додати и месна коцкица за супу и кашика-две житних пахуљица (овсене или друге), по укусу.

Салата

За салату је најбоља танка зелена или жута боранија у облику оловке, и то 100/150 г по особи.

Скувати боранију у осолјеној води, оцедити и измешати са маринадом (мало сирћета, уља, сецканог белог лука, или у праху, затим, бибера и сецканог зачинског лишћа, а може и мало соја соса). Или, у шерпицу сипати мало уља, сирћета, сувог биљног зачина и до-

ста сецканог першуна и може мало листића жалфије, пустити да кува 2-3 минута па прелити боранију.

По жељи, може се посути и пропрженим сусамом, листићима бадема, сецканим семенкама сунцокрета или бундеве. Послужити уз рибу барену на пари и ето лаког ручка у летњим данима.

У салату се може додати наредана шаргарепа, целер или празилук исецкан на колутиће. Ако је салата главни оброк, додати јој мало измрвљеног сира или сецкано барено јаје или остатке неког бареног или печеног меса.

Вариво

Припрема се као и чорба, али се при крају не долива вода тако да остане мало сока. Ако је сок редак, може се умутити мало брашна или густина и додати при крају. Обично се користи широка боранија.

Или: боранију пиржани са луком па, кад мало омекша, додати ољуштена и исецкана 1-2 парадајза и завршити кување на уобичајен начин. Уместо мирођије, могу се додати листићи жалфије или босиљка.

Боранија може да се припрема и са месом: месо се

исецка и мало пржи заједно с луком, па се долије вода и одмах дода боранија. За ову комбинацију може да се користи и нешто старија боранија јер ће се кувати колико и месо. Наравно, може да се дода и другог поврћа по избору. На крају, зачинити млеком или неким млечним напитком. Ко воли (и сме), може при крају да дода мало исецкане месна-те сланине пропржене на сувом тигању.

Са кукурузом

Овај рецепт је из Кине. Одвојено обарити и оцедити 400 г бораније и 150 г кукуруза шећерца па помешати. На три кашике уља пропржити 2-3 минута два исецкана струка младог црног лука, убацити 200 г шаргарепа исечене на штапиће и 150 г црвене паприке исечене на танке колутове или резанце па сипати на боранију. У истом тигању пропржити 200 г тофу сира, додати две кашике соја соса, кашику сусамовог уља, две кашике белог вина и сецкани чен белог лука, кувати 3-4 минута па убацити поврће и уз мешање, кувати два минута. Ко не воли или не може да наба-

ви тофу сир, нека проба са коцкицама неког тврдог сира. Ко има вок, кинеску посуду, нека јело спреми у њему.

Запечена

Обарену и оцеђену боранију сипати у подмашћену тепсију и кратко запећи у рерни.

Комбинације могу бити различите: боранију зачинити уобичајено (суви биљни зачин, бибера, зачинско лишће), прелити децилитром млека или јогурта у који се умуте 1-2 јаја, посути са мало презли или сецканих пропржених семенки (бундева, сунцокрет и др.) и запећи. Или: обарити и оцедити 500 г бораније, испећи на плотни око 300 г црвене паприке па очистити од љуске и семенки; половину бораније распоредити у поуљеној тепсији, па поређати паприке, преко паприка сипати мало измрвљеног сира, прекрити остатком бораније, по површини поређати колутове парадајза и запећи. Уместо паприке може да се употреби мало пропржен празилук. По површини сипати рендани сир.

Пензионерка Кова

Можеш до миле воље да okreћеш број говорног аутомата неког дома здравља да закажеш преглед, али залуд

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Новотарија звана фол-центар

Читам, гледам и слушам, љуби те баба, шта се дешава са овим нашим народом који једва успева да састави крај с крајем. Они који имају, њима се још и даје да не би поотпуштали и ово мало радника који су још запослени. Добијају они и финансијске инјекције од државе да лакше преброде економску кризу. Ко држави и радницима враћа кроз порезе и доприносе, не зна се. Обичан свет сазна тек кад треба код лекара, а није му залепљена маркица у књижицу. Или, кад треба у пензију, а нису плаћени доприноси...

Много је радника које су у приватизацији преместили на биро рада, па им то истиче, а могли би у пензију. И почну они да скупљају папире, кад оно, нису плаћени доприноси. Фирме више не постоје; хоће ли држава и како повезивати стаж, није извесно, а људи и породице без икаквих примања. Прочитала сам, чедо моје, да су неки од радника из Ужица подигли кредите од 300.000 динара да себи уплате доприносе како би могли да испуне стаж и добију пензије.

А те маркице за здравствене књижице и који су имали за прво, више немају за друго полугодиште. Од 122.000 радника Златиборског округа којима су дали маркице у јануару, чак петина неће моћи да се лечи у другом делу године, јер им газде не плаћају доприносе. Ни рударима из рудника Ресавица за здравство нису уплаћивали још од 2004, а за пензијско од средине 2006. године. Министарство енергетике каже да им доприносе нису уплаћивали због стра-

тегије о приватизацији, јер се подракумевало да ће после приватизације бити решен проблем дуговања. Не знам да л' ће и оних 70 рудара, који због неизмирених доприноса већ неколико месеци не могу да оду у пензију, на крају подићи кредите и сами себи уплатити. Можда је то нека нова стратегија јачања банкарског система!?

Не знам, дете моје, и шта наваљују на те маркице. Можда би најбоље било да свугде модернизују здравствену заштиту увођењем тог како га зову кол-центра, и тако одбију народ од лечења. А ево и зашто.

У великом граду, ди сви ми идемо код великих специјалиста или за неке опасне операције, увели су кол-центар за све домове здравља. Пре тога су сви морали да изаберу свог лекара, и добили су на папирину број телефона за заказивање. Ту се јављала сестрица која би рекла пацијенту кад да дође. Није се ту много ни чекало на ред, и народ се почео навикавати. Али, уведоше ту новотарију од кол-центра, и један број на који сви зову. Добијеш ти тај аутомат, ал' кад ти каже да притиснеш тастер број један за заказивање, настаје мука. Стиснеш ту јединицу и чекаш, чекаш, чекаш, све док се сама веза не прекине. Ондак поново зовеш, па стиснеш, па чекаш, чекаш и чекаш док се само не прекине. И тако данима.

Затекох се неки дан код Милесе кад јој бану кћи и поче да прича о томе. Након два дана залудног телефонирања кол-центру, отишла је у

дом здравља. Кад тамо, њена докторка на одмору. Ова што је одређена да је замењује већ има своје пацијенте и могла би да је прими само као хитан случај. Док је била у чекаоници, наслушала се свакаких прича. Један је рекао сестрици да ће јој преписати свој двособни стан ако успе да закаже преглед преко кол-центра. Она се мало лецнула – шта ће њој његов стан, нека остави својој деци! А он, човек, пошто је провео сате безуспешног телефонирања, сигуран је да ни сестрица не би стигла даље од притискања тастера један. Још је казо да је звао и са мобилног мислећи да ће се неко сажалити што је у те сврхе потрошио 460 динара кредита. Да л' је то бесплатно кад се зове са обичног телефона, или је, како рече нека баба у чекаоници, то све договор дома здравља и поште да се народу истерају паре из џепа, не бих ти знала рећи, љуби те баба. Али знам да би било тачније да су ту новотарију назвали фол-центар, боље би пристајало уз нашу ситуацију.

Јер, колико смо ми на шору сагледали савремено здравство, није само тај центар фол. Фол је и када причају са телевизије како су за чување здравља важни редовни превентивни прегледи, лабораторијске и друге контроле, одласци специјалистима. Јер, у пракси, чедо моје, и најздравији би добио бар притисак, отеале ноге, бол у леђима и блажи напад живаца док би се начекао и нашао контролишући здравље.

Унука Ика

КАКО ФУНКЦИОНИШЕ ФРАНЦУСКИ СИСТЕМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Све има своју цену

У настојању да реформишу свој модел здравственог осигурања, Американци са завишћу гледају на систем у Француској, док би Французи да нешто науче од Америчанаца

Кад је Лора Кукароло недавно усред ноћи осетила прве знаке да је порођај кренуо, није имала избора него да позове локалне ватрогасце да је превезу до најближе болнице која је од њеног села на југу Француске удаљена око 50 километара. Ватрогасци су брзо стигли до њене куће, али нису могли да одлете до породилишта: Лора је родила лепу и здраву девојчицу на путу, у ватрогасним колима.

Поменуто село није ни у каквој забити: то што је најближе породилиште удаљено чак 50 километара, резултат је мера штедње које, у настојањима да систем здравственог осигурања учини што рационалнијим, однедавно спроводи француска влада. А једна од мера била је затварање породилишта које је било недалеко од Лорине куће. У њему је лане, наиме, рођено само 270 беба, мање од минимума од 300 који је, према најновијим стандардима, неопходан да би болница наставила да ради.

Ове мере изазивају велике полемике у Француској, чији је систем универзалног здравственог осигура-

ња Светска здравствена организација још 2000. прогласила најбољим на свету. На листи која је тада сачињена, здравствени систем најбогатије нације, Америке, био је тек 37.

Француски систем је почео да се обликује још 1945, после Другог светског рата, када је земља била у рушевинама. Замисао је била да се оснује једна установа здравственог осигурања које ће обухватити сваког становника и која ће се финансирати доприносима које плаћају компаније и запослени, процентуално, према висини зарада.

Скupo и за богате

По том систему пацијенти могу да изаберу свог лекара, који пак може да пропише сваку терапију и сваки лек који сматра потребним без претходног одобрења здравственог осигурања.

Француско здравствено осигурање (Assurance Maladie) данас обухвата 88 одсто од 65 милиона становника. Према осталих 12 одсто, углавном фармери и власници малих трговинских радњи, осигурани су кроз обавезну допунску здравствену заштиту, чије трошкове у највећој мери субвенционише држава.

Поред тога, око 90 одсто Француза је претплаћено на допунску, приватну здравствену заштиту.

Последња велика измена у француском систему направљена је 1999, када је здравствено осигурање обухватило и странце са дозволом сталног боравка, што је систем учинило истински универзалним.

Овај модел, који заслужује епитет „социјалистичког“ (и увелико подсећа на наш из времена социјализма), јесте добар – али је, чак и за богату Француску, скуп. И зато, док, у настојањима да унапреде свој систем здравственог осигурања, Американци ових дана студирају оно што раде Французи, дотле Французи, у жељи да бар донекле смање своје трошкове, желе да понешто науче од Америчанаца.

Француски систем односи иначе 11 одсто бруто националног производа, док се за амерички одваја чак 17 процената. Па ипак, Француска је далеко испред Америке у свим показатељима који се односе на здравље, од смртности одојчади до просечне дуговечности.

Али, француски систем је у губицима још од 1989. Ове године се очекује

да тај минус достигне чак 9,4 милијарде евра. Прогноза за 2010. је још суморнија: губитак од 15 милијарди евра, што је дефицит 10 одсто у односу на буџет здравственог осигурања.

Влада би зато да скреше трошкове и повећа ефикасност. Један од исхода је и пример породиље Лоре Кукароло, који је у својој анализи навео угледни „Вол стрит џорнал“.

Французи у принципу подржавају штедњу, али не би да се одрекну ниједног права које данас имају. Здравствено осигурање се тамо сматра богомданим, и сваки покушај да се нешто одузме изазива велике протесте.

На пример, када је влада недавно покушала да измени правило по којем они са хроничним болестима имају стопостотно осигурање – да га измени тако што би пацијенти партиципирани део трошкова за проблеме који нису директно повезани са њиховом примарном болешћу (рецимо, упала грла за пацијента који болује од дијабетеса), у јавности се подигла таква узбуна да је предлог повучен.

Скандал на паркингу

Међу добрим странама француског здравственог осигурања сматра се и то што Assurance Maladie одређује и цене лекарских услуга. С овом установом уговоре има чак 90 одсто лекара опште праксе, који за један преглед не могу да наплате више од 22 евра. Кад пацијента прегледају у кућној посети, рачуну могу да додају само још 3,5 евра. У Америци дотле један преглед у оквиру осигурања Медикаре, здравствене заштите за старије од 65 година, кошта три пута више – 92 долара.

То значи да у Француској лекари ни издалека нису тако богати као њихове америчке колеге, али, с друге стране, медицински факултети су под капом државе која финансира њихове буџете.

Због свега овога, мале су шансе да прође било какав дубљи рез у француском систему здравствене заштите, мада то покушава свака нова влада и сваки нови министар здравља. Оно што успевају, то су само козметичке промене, попут оне која је усвојена још 1987, када је уведена обавеза да пацијенти на писма која шаљу здравственом осигурању залепе сопствену марку. Пре тога, могла су да се шаљу без марке – трошак је сносила држава.

Није онда изненађење и што је „скандалом“ проглашена недавна одлука једне локалне болнице да пацијенти и посетиоци плаћају 1,10 евра за сат паркинга у болничком кругу. „То се коси са основном идејом универзалне здравствене заштите“, била је суштина енергичних осуда ове непопуларне мере.

Милан Бекин

Хрватска: посебан порез на плате и замрзнуте пензије

Од 1. августа, запослени и пензионери у Хрватској с примањима већим од 3.000 куна (око 410 евра) плаћају посебан порез, а пензије се замрзавају и неће се усклађивати током целе следеће године.

Овим мерама, усвојеним последњег дана јула, Хрватски сабор „одговорио је“ на последице економске кризе по државни буџет, позивајући се „на начела праведности, једнакости и размерности на основу којих је свако дужан да суделује у подмирењу јавних трошкова сразмерно својим могућностима“. Мастоило на усвојеном закону, међутим, још се није ни осушило, а он је већ доведен у питање. Наиме, председник Хрватске Стјепан Месић покренуо је поступак за оцену уставности „Закона о посебном порезу на плаће, мировине и друге примитке“, наводећи да је несагласан одредбама Устава Републике Хрватске.

Док уставне судије не кажу ко је у праву, сва примања у току једног месеца, плате, пензије (па и оне које су досад биле ослобођене пореза на доходак),

други опорезиви приходи као и дивиденде и удели у добити у износу од 3.000 до 6.000 куна од овог месеца при исплати ће бити умањени за два одсто на име посебног пореза; из примања већих од 6.000 куна (820 евра) за буџет ће се месечно додатно издвајати од 240 куна па навише, односно четири одсто.

Само хрватске пензије које се исплаћују у иностранство ослобођене се плаћања ове новоуведене пореске обавезе. Посебни порез, како је предвиђено, требало би да се плаћа на сва месечна примања заједно са 31. децембром 2010. године.

Истовремено, све пензије, које се у Хрватској иначе усклађују два пута годишње, 1. јануара и 1. јула, од 2010. године неће бити усклађиване, прописано је истим законом. Према статистици Хрватског мировинског завода, 1.159.881 пензионер је, захваљујући доприносима 1.596.346 осигураника, у јулу примио у просеку по 2.166 куна (око 295 евра) јунске пензије, што је износило 40,67 одсто нето просечне плате у Хрватској.

Европа: Румуни најдуже, Французи најкраће на послу

Према недавно објављеној студији Европске уније, највише се ради у – Румунији. Запослени у Румунији у просеку раде 41,8 сати седмично, а следе радници Чешке, Летоније, Пољске и Аустрије. Изненађење стиже из Немачке у којој је радна недеља званично 37,6 сати, али су европски стручњаци установили да запослени

Немци на радним местима (прековремено) проводе 41,5 сати, па су се уврстили међу највредније у Европи. Према сазнању европских статистичара, најмање се ради у Француској – 38,4 сата недељно и у Белгији где радници на послу проведу 38,6 сати у току седмице. Просек за Европску унију је, иначе, 40,4 сата.

Миливоје Ђорђевић

Ана Котвашова

ПРВА СЛИКАРСКА КОЛОНИЈА ИНВАЛИДА РАДА У КУЛИ

Инспирације на претек

Заљубљеници у боје и платно, у прелепом крајолику, окушали су се у ликовном умећу и закупили велику пажњу знатижељних посматрача

Последњег дана јула у Чарди, на језеру у Кули, на Првој уметничкој колонији општинских организација инвалида рада Бачке, окупили су се ликовни ствараоци и љубитељи сликарства. Стигли су и гости из Ковачице и Беочина, као представници Баната и Срема. Поздрављајући стотинак учесника из 14 организација, председник домаћина из Куле Обрад Војиновић пожелео им је добродошлицу и захвалио што учествују у реализацији идеје о приближавању уметничког стваралаштва члановима ове друштвено-хуманитарне организације.

Председник СИР Војводине Стана Свиларов охрабрила је учеснике колоније да се, уколико досад нису, касније окушају и на овом пољу.

Захваљујући вредним организаторима све је ишло по плану – дочек екипа, освежење и подела материјала за рад сликарима. Врео летњи дан помало је хладно поглед на језеро, али је у сали било претопло, те су уметници тражили од сунца скривенија ме-

ста. Остали су знатижељно ишли од сликара до сликара, „кибицовали“ у почетку, а касније и разговарали са уметницима. Било је времена и за шетњу по заиста лепо уређеном простору, освежење под великом терасом, и размену искустава представника организација. А међу главним актерима колоније, углавном инвалидским пензионерима, разапета платна сведочила су о тренутној инспирацији.

Ана Котвашова, већ афирмисани сликар наивне уметности из Ковачице, која је излагала 27 пута, стрпљиво, цртајући свог ћурана у сеоском крајолику, разговара са посетиоцима. Мирослав Станков, чија су инспирација салаши и Дунав, слика булке, шалећи се при том са свима. То је његов начин да се избори са врелином. Милан Коларски, са три бајпаса на срцу, сања о хладовини своје винове лозе под којом иначе слика. Један од оних који су побегли испод куполе је и Миливоје Ђорђевић који, са прекидима, слика још од основне школе:

– У пензији сам четири године. Заменио сам риболовачки штап кичицом, јер после рибокрадица нема пецања. Уместо досаде, узео сам четкицу у руке. Препоручујем свима који желе да се баве овим, без обзира на знање и таленат. Учи се из искуства, и проводи лепо време – каже Ђорђевић.

Анђелка Маркановић из Жабља такође је заволела ликовну уметност, још у основној школи. Насликала је лепу старинску капију која ће украсити просторије ООИР у Кули.

За Миладина Шљукића као да нема тајни ни у једном занимању. Био је полицајац и инспектор, финансијски директор, ревизор за мала и средња предузећа; игра шах за репрезентацију пензионера, баца плочице, гађа пикадо, вежба карате, а од пре две године почео је и да слика.

– Отац ми је био пензионер 40 година, схватио сам да морам свашта да знам да се не бих досађивао као он. А оно што је најважније јесте што уживам у свему што радим – каже Миладин.

Међу сликарима вредно је радио и резбар Антун Поздер, познатији као Браца. Пре 13 година два шлога су му онеспособила десну руку, те је почео да резбара скулптуре у липи, ораху и кајсији. Најчешћи мотиви су му деца, животињице и цвеће, и радо их поклања пријатељима.

Када су сви уметници завршили са својим стваралаштвом, приређена је изложба њихових радова а, у знак пажње, сваком је уручена захвалница, са жељом и обећањем да се и наредне године окупе на овом прелепом месту.

На изложби радова уручене захвалнице

И. Митровић

СТАРА КЊАЖЕВАЧКА ЧАРШИЈА КАО СПОМЕНИК КУЛТУРЕ

Историја на обали Тимока

Књажевчани су, чини се, наумили да сачувају своју стару чаршију, односно Циганску малу, како је називају, поред кеја на Сврљишком Тимоку. Прибијен уз брдо, оријентисан према реци, овај низ зграда, различитих по функцији и форми, изграђивали су, годинама, занатлије и трговци којима је ово место обећавало добар посао и лепу зараду. Ту је било неколико сталних ковачких радњи, насељених још почетком 19. века, по којима је овај део града и назван Циганском малом; посебно су биле чувене две породице – Кујићи и Азировићи.

Ту, на самој обали Тимока, било је разних занатлија: лимара, опанчара, бербера, штрикера, фотографа... Напредак технике и индустријализација мењали су ову слику, па си у продужетку старе чаршије сада распоређени бербери, фризери, фотографи, посластичари, књижари, обућари, агенције, лутрије, мењачнице, кафићи, кафане и продавнице. Разноврсност производа који су се овде израђивали, богатство форме и облика, створили су својеврсну локал-

Кеј на Сврљишком Тимоку

из прошлости, Завод за архитектуру и Завод за заштиту споменика културе Србије предложили су да се Циганска мала, са делом старе чаршије и зградом општине из 19. века, задржи у изворном облику и сачува као ста-

Објекти у Циганској мали, без обзира на то што немају високу грађевинску, па ни архитектонску вредност, чине изванредну хармонију стила и простора. Стари неимари су је годинама спонтано градили и управо та

Сачувана амбијентална вредност старог града

ну традицију чаршије, која је током времена мењала физиономију и постепено примала обележја савременог живота.

Различите концепције развоја града утицале су и на судбину овог старог дела Књажевца, а Циганска мала, а затим и стара чаршија, постале су предмет пажње многих инвеститора. Да не би било угрожено ово насеље

ро језгро Књажевца од посебне уметничке и урбанистичке вредности. Пре било каквог планирања изградње, доградње или поправке објеката у тој зони, од Завода за заштиту споменика Србије – одељења у Нишу, морали би да се траже услови по којима би то могло да се ради да би се задржала амбијентална вредност старе чаршије.

спонтаност има неку чудну лепоту која се изванредно сагледава са кеја и из парка у центру града, остављајући веома пријатан утисак.

Нови део Књажевца, изграђен преко Тимока на левој обали, наспрам старе чаршије и Циганске мале, чини контраст који истовремено истиче две епохе града.

Д. Ђорђевић

ПЕНСИОНЕР НА ЧЕЛУ ОРКЕСТРА „СТАРА ЧАРШИЈА“ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

Рокери с тамбурицом

Негују изворну народну музику, а први запажен наступ изван свог града имали 2004. године на Бакшиш фестивалу у Београду

Тамбурашки оркестар „Стара чаршија“ из Смедеревске Паланке, основан на иницијативу наставника Велимира Бачујкова, оставио је дубок траг у музичком животу овог града. Бачујков, нажалост, није имао срећу да присуствује његовом скромном, петогодишњем јубилеју, јер је прерано отишао са животне сцене. Тамо где је он стао наставио је његов колега, такође наставник музичке културе Драган Стефановић.

– Бачујкова сам упознао у КУД „Абрашевић“ – каже Драган Стефановић, данас алфа и омега оркестра „Стара чаршија“. – Мало смо поразговарали и дошли до закључка да би вредело основати тамбурашки оркестар. Ја сам тада већ имао солидан стаж гитаристе, али сам ценио мајсторе тамбуре. Почетак, као и сваки, није био лак. Нисмо имали довољно инструмената па смо се некако сналазили. Мало смо позајмили од „Абрашевића“, нешто је имао Велимир, а неке инструменте смо посудили од КУД „Гоша“ – сећа се Стефановић.

Драган Стефановић вели да први покушај да се направи тамбурашки оркестар није дао очекиване резултате пошто се његов идејни творац

Драган Стефановић, први мајстор паланачког бенда

разболео. Болест му је захватила руке и све теже је могао да свира, па је Стефановић преузео оркестар.

– Добили смо и нове чланове, талентоване музичаре, а и нове инструменте. Почели смо интензивно да

слушамо тамбурашку музику, да бисмо што више њом овладали. Сви су се максимално трудили. Због чега смо се определили за тамбуру? Хармоника је као инструмент била презаступљена у музичком животу, гитаристи маргинализовани. Сматрали смо да тамбурашка музика пружа могућност да изводимо и музику из овог дела Шумадије, стару српску, изворну, затим војвођанску, македонску... У оркестар је дошао Марко Маричић, наш најмлађи члан, који је дотад био чист рокер. А имали смо још једног правог правцаога рокера сјајног Нешу Јовановића – прича Стефановић.

Тамбурашки оркестар „Стара чаршија“ први наступ ван Смедеревске Паланке имао је у децембру 2004. године на Бакшиш фестивалу у Београду. Била је то својеврсна смотра кафанских тамбурашких оркестара такмичарског карактера. Наступали су касније у Змајеву код Новог Сада на манифестацији у част Саве Вукосављевог, некадашњег старог тамбурашког мајстора.

На репертоару војвођанске, шумадијске, македонске мелодије

Д. Јанојлић

Нада Томић

Анђа Јаковљевић

У ВОЋЊАКУ КРАЈ ПАВЛОВАЦА

Једна брала, друга сортирала

Пензионерке Анђа Јаковљевић и Нада Томић радиле су током врелих летњих дана у воћњаку крај Павловаца, села у румској општини. У седмогодишњем засаду, на обронцима Фрушке горе, налази се 700 стабала бресака које су ове године добро родиле. Пензионерке нису имале лак посао – млађа је брала, а старија сортирала плодове.

– Устајала сам око четири и рано ујутру одлазила у воћњак. Брали смо само најкрупније плодове и одвозили их до места за сортирање. У почетку сам се привикавала на посао, јер ми је то било први пут да берем брес-

кве које се сортирају, али касније је све ишло лакше и брже. Тешкоћу су причињавале брескве на високим грамама, за које је било потребно користити мердевине или се пењати по стаблу – каже Нада Томић.

На улазу у воћњак, с гајбама спремним за сортирање бресака, чекала је Анђа Јаковљевић.

– Брескве сам с комшаницом сортирала и лане, али смо то чиниле код куће, где су нам их доносили. Није ми толико сметала врућина колико моја „несвестица“ – вели Анђа.

Берачи су хвалили тетку Анђу која је сортирала и до 150 „холанде-

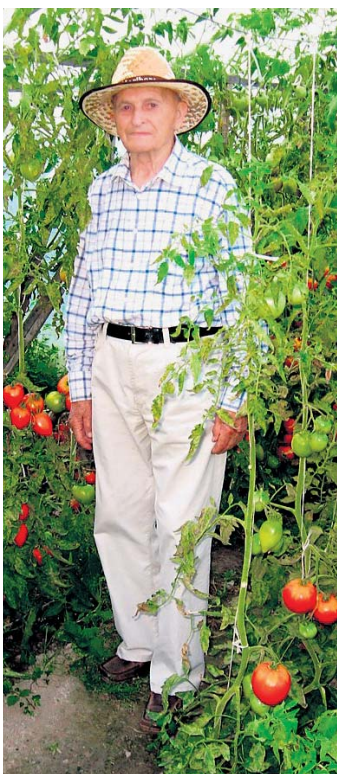
за“, тврдећи да без њене помоћи не би могли на време да заврше посао. Јер, ваљало је утоварити брескве у трактор, а онда похитати до откупног места у Иригу, где су чекали представници фирме из Молдавије.

Пензионерке су са задовољством испричале да је њихов труд „примећен“, пошто су се произвођачи и откупљивачи распитивали код власника воћњака – ко му тако лепо бере и сортира воће. Нада и Анђа у шали додају да ће их можда следеће године ангажовати и други произвођачи из румске и иришке општине.

Г. Вукашиновић

ЈОВАН СТАНИШИЋ ИЗ БАЈИНЕ БАШТЕ

Баштован у деведесетој

Осамдестдеветогодишњи професор у пензији Јован Станић из Бајине Баште, који за који месец треба да закорачи у десету деценију, виталност је, каже, сачувао захваљујући здравом начину живота. Активно се бави повртарством – у дворишту има два већа пластеника где узгаја парадајз, паприку, краставце и друго поврће. Прича нам да ће ове године убрати више од тоне квалитетног парадајза и паприке. Мали део ће задржати за себе, а остатак ће поделити родбини, комшијама, пријатељима.

– Баштованлуком се бавим више од 50 година, због физичке активности, а не из

материјалне користи. А, уз то, сигуран сам да супруга Марија и ја једемо здраву храну – каже Јован и додаје да примењује и друге рецепте за дуговечност.

Бави се пчеларством, редовно одлази у шетњу, раније је рибарио на Дрини и крстарио чамцем по језеру Хидроелектране „Бајина Башта“ у Перућцу. Вози без наочара, не пуши, никада се није опијао, мада су, како вели, готово сви из његове ближе и даље фамилије волели да попију понеку чашицу „препеченице“, шљивовице којом овај крај не оскудева. Откад је у пензији бави се и алтернативном

медицином. Никад није био оптерећен старашћу, а за одлазак у пензију психички се припремио.

Овај угледни бајинобаштански педагог је успешно извео на животни пут бројне генерације радећи као учитељ, наставник и професор у основним и средњим школама. Пуне 22 године радио је и као директор Школе ученика у привреди, Економске школе и Средњошколског центра у Бајиној Башти. Као дугогодишњи спортски риболовац у два мандата био је председник риболовачког удружења „Младица“ у Бајиној Башти.

М. Малишић

МАЈСТОР ЗА ЛОВАЧКИ ГУЛАШ ИЗ ВОДИЦА

Чика Војина љубав

Војислав Микић, седамдесетогодишњак из села Водице, велики је заљубљеник у лов, а с поносом и данас чува дедину пушку стару више од сто година. Каже да га живот није много мазио, али да је ипак њиме задовољан. Седимо код чика Воје у Водицама и, уз домаћу „мученицу“, слушамо његову животну причу.

– Моји родитељи, мајка Живка и отац Драгољуб изродили су три сина и једну кћерку. И, када је требало да сви живимо срећни, отац нам је погинуо 1942. О нама је наставила да брине мајка која је била нејака, ишли смо голи и боси и били више гладни него сити. Мене су чували баба и деда, и једино што ми је бог покљонио било је здравље. Код доктора сам био само 1955. када је требало да идем на регрутацију. Пре него што сам кренуо у војску оженим се својом сада покојном супругом Водичанком Десанком Радошевић. Био сам ти ја, знаш, велики мангуп. Ја ти моју Десанку лепо украдем, и то баш на Материце. Родила ми је сина и ћерку, лепо смо радили и живели, али одједном... – и ту чика Воји застаде дах. Стаде мало, па настави:

– Ишао ја у Индустијску школу с интернатом, у Смедеревску Паланку, школе да изучим, металостругар да будем. Кад, 'оћеш, и ту проблем. Мој ти деда мене лепо из школе написао, па одвео право да радим породично имање. Ех, деда, велим ја, знаш добро да је твој Воја већи ман-

гуп од тебе. Одем на курс и изучим да возим све пољопривредне машине и кран. Кажем, од државне службе нема ниша лепше, а бићу слободнији у лов да идем. Радио ја у Задрузи, па у Институту за повртарство у Смедеревској Паланци, а времена за лов нема па нема – сећа се чика Воја.

После тога је Војислав Микић почео да ради у Мостоградњи, две године потом прешао је у Шинска возила, учио кроз рад за пословођу, и тако имао више времена за лов.

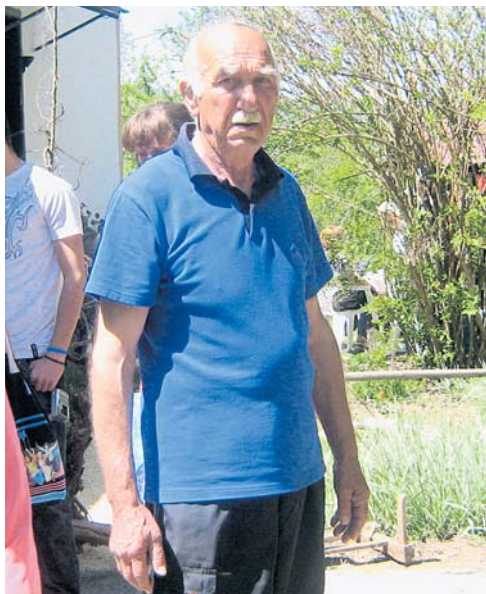
– У фабрици Шинска возила био сам пословођа, а затим и шеф спорта, све до пензионисања. Добио сам многе похвале и новчане награде, и Титову плакету... А за лов сам добио златно и бронзано ловачко одличје – вели.

Микић је познат и по томе што добро припрема ловачки гулаш. Похвале за то добио је и од Жарка, Титовог сина, који је неколико пута био у Водицама у лову и боравио у његовом дому. Уз то, он успешно брине о људима трећег доба у свом селу, где је 2005. године изабран за председника Месног одбора пензионера.

Сл. Костантиновић

ПЕНЗИОНИСАНИ УЧИТЕЉ У УЛИЦИ ИСПОД МИЏОРА

Добродошлица крај Црновршке реке

Јован Живковић, познатији као Јова учитељ, радни век је завршио у књажевачком селу Балта Бериловцу, поред Калне, 1995. године. И као пензионер остао је у школи која, нажалост, више не ради. Љубав према селу, школи и мештанима подмиџорског краја није дозвољавала да школа лоцирана ван села, на ливади поред Црновршке реке, постане рушевина. Опредио је Јова учитељ испред школе кутак за путнике намернике да се одморе, нешто презалогате, напију се изворске

планинске воде и да одморе уморне очи покрај Црновршке реке, бистре ко суза.

Захваљујући и визији чика Јове учитеља родила се и „Молитва под Миџором“ – туристичко-културна манифестација у Балта Бериловцу. Уз његове савете, учешће у припреми трпеца села, чобанских играрија... ова манифестација је из године у годину све богатија. Ове, 2009, одржана је десети пут.

Иако већ у годинама, Јова учитељ је веселе природе, дружељубив, госто-

љубив и увек на „радном месту“. Нема мештанина Буцака, познаника, знаног и незнаног госта који није дочекан ракијицом и кафицом или макар информацијом о Старој планини, Миџору или Бабином зубу.

„Глас осигураника“, каже, повремено чита јер га не добија, а врло ретко иде у Калну у којој се налази Клуб пензионера.

– Моја адреса је – вели у шали – „учитељ Јова, село Балта Бериловац, улица испод Миџора код Калне“.

В. Јовановић

НОВИ БЕОГРАД

Заједно више од деценије

Пензионери Месне заједнице „Сава“ из Новог Београда више од деценије негују међусобна дружења на игранкама, излетима, пригодним свечаностима... Већ традиционално, на излете крећу последње суботе у фебруару када се у бачком селу Турија одржава чувена Кобасицијада, а крајем новембра, кад почне да бива хладније, завршавају са излетима.

Новобеоградски пензионери пропутовали домовину

Вођа путовања је пензионерка Рада Павловић која се тако добро припреми за сваки излет да њена излагања редовно прати буран аплауз. Најчешће посећују културне споменике Србије, манастире и цркве, позната излетишта на језерима и рекама. Пошто новобеоградски пензионери успешно сарађују са другим колегама у Србији, они су свуда добродошли и лепо дочекани. Али и они, кад је прилика, умеју да буду срдачни домаћини.

М. Гарић

МАЛИ ЗВОРНИК

Чувају Дрину

Пензионери Малог Зворника показали су се као најпоузданији заштитници „становника“ Дрине и већ се годинама боре против знаних и незнаних рибокрадица из Лознице, Крупња, Шапца, Подгорице и Зворника у Републици Српској.

– Они су заиста прави спортски риболовци и међу њима се на прсте једне руке могу избројати рибокрадице. То су, углавном, „транзитни рибари“, људи који лове ситнију рибу – каже Драган Костадиновић, председник Риболовачког друштва „Дринско језеро“.

Иако је Хидроелектрана „Зворник“ најстарија на овој реци, једина има пројектовану рибљу стазу која омогућава да рибе, у природним условима, одлазе у језеро и да се потом враћају у Дрину што, како истичу у Риболовачком друштву, говори о квалитету рибљег фонда и у Дрини и у језеру.

– Ускоро ћемо знати колико је кроз стазу прошло рибе. Оно што поуздано знамо јесте да нам и у овом послу пензионери Малог Зворника прискачу у помоћ – напомињу у Друштву „Дринско језеро“.

З. Ђурић

Томислав Стајковац

АЛЕКСАНДРОВАЦ ЖУПСКИ

Стижу нови чланови

Од почетка године у Општинску организацију пензионера у Александровцу Жупском учланило се око 300 пензионера, па их је сада више од 2.700. Чланарина се одбија од пензија, тако да је редован прилив средстава на рачун удружења.

– Пензионери из радног односа и самосталних делатности плаћају 0,5, а пољопривредници један одсто месечних примања – каже Томислав Стајковац, председник ОО пензионера. – Средства се деле у фонд посмртнине, опште и заједничке потрошње, а трећи је намењен месним организацијама, болесним и социјално угроженима. Пензионери с чланством дужим од пола године могу добити позајмицу од 5.000 динара, коју враћају у пет месечних рата без камате.

– Помоћ од 5.000 динара добро ми је дошла, а враћам је без проблема – каже Станислав Бићанин, који лети зарађује продајући сладолед на улици.

Удружење обезбеђује огрев и пакете сухомеснатих производа, организује излете и исплаћује јубиларне награде најстаријим пензионерима.

– Пензионерима који напуне 80 година дамо по 1.000 динара, а уз ту скромну суму поклонимо им још цигарете или кафу – каже Томислав Стајковац.

Г. Вукашиновић

СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Даривање, уз поезију

Жене из Удружења „Сирмијум – треће доба“

Недавно су Каритасов Дневни центар за старије и немоћне особе у Сремској Митровици посетиле жене из Удружења „Сирмијум – треће доба“. Десетак крепких жена донело је дарове штићеницима овог центра: средства за личну хигијену, слаткише, одећу и обућу. Сусрет је био топао и пријатељски, уз кафу и пециво, читање поезије, и приче о људским судбинама.

И. М.

Пети сусрет породица са истим презименом

АЗАЊА

Сабор фамилије Талијан

Прве августовске суботе у Азањи, селу у општини Смедеревска Паланка, одржан је сабор фамилије Талијан. На овогодишњем, петом по реду скупу, окупио се велики број људи с овим презименом, којих укупно има око сто. Жарко Талијан, матичар у Месној заједници, каже да осим у овом селу Талијана има још у Влашком Долу, Грцу, Смедеревској Паланци, Београду, Ковину, Крагујевцу, Канади... Идејни творац саборског окупљања једне фамилије је пензионисани доктор Миодраг Талијан.

Талијанско коло

О свом пореклу људи с презименом Талијан сазнали су нешто више на првом сабору. Преци су им Срби с Комета који су у ненасељену Азању дошли у првој половини 18. века, а презиме су добили у другој половини 18. века по пушци „талијанки“.

Сл. К.

ПРОКУПЉЕ

Стиже угаљ

Прокупачки пензионери већ мисле на предстојећу зиму. Општинска организација пензионера још у фебруару склопила је споразум са рудником Колубара из Лазареваца, с којим сарађује већ неколико година, а пензионери који користе угаљ увелико се интересују.

– До сада се пријавило нешто више од 130 пензионера са захтевом да набавимо око 400 тона угља. Већ су стигле прве количине и испоручене су 52 тоне. Цена по тони је 5.500 динара, преузети угаљ може да се отплаћује на седам месечних рата, а пријаве ћемо примати до почетка јесени – каже стручни сарадник у организацији прокупачких пензионера Бора Ранђеловић.

Ж. Д.

ЖИТОРАЂА – БЛАЦЕ

Обезбеђен огрев

Пензионери у топличким општинама Житорађа и Блаце већ обезбеђују огрев за наредну зиму.

За најстарије у општини Житорађа, како је саопштио председник пензионера Томислав Ристић, већ је, од уговорених 500, испоручено 320 тона угља „колубара“, а очекује се да ће потребе пензионера бити на нивоу прошлогодишњих – око 900 тона. Угаљ се отплаћује на шест месечних рата, а цена по тони је 5.500 динара.

У бачкој општини, преко тамошње Шумске секције, како је рекао председник бачких пензионера Десимир Ђорђевић, обезбеђено је око 300 кубика дрва. Интересовање је велико, па се очекују нове пријаве. Зависно од врсте, цене су између 2.000 и 2.800 динара по кубикуну, а пензионери ће обавезе измиривати у шест месечних рата.

Ж. Д.

БЕОГРАД

Представа о Вожду

Чланови Општинске организације инвалида рада Палилуле, њих 150, обишли су недавно Буковичку бању и Аранђеловац, Музеј воштаних фигура, аквапарк и зоолошки врт у Јагодини.

Триста чланова ове организације је у 2009. години посетило неке од најлепших делова наше земље: Пролом бању и Ђавољу варош, Ђердапску клисуру и хидроелектрану Ђердап, манастир Копорин и цркву Покајницу, етнокомплекс „Моравски конаци“... Посебан доживљај за њих била је представа „Смрт Карађорђа“ (улогу Вожда играо глумац Иван Вучковић), изведена у аутентичном амбијенту Радовањског луга, под старим храстом, на месту где је пре скоро два века и убијен Карађорђе.

Радовањски луг: у друштву Карађорђа

Излети су прилика да инвалиди Палилуле што боље упознају културно-историјско наслеђе Србије, али и да се друже и провеселе. За август и септембар планирана су путовања у Врњачку Бању, Сокобању, Крушевац и Јастребац и они их с радошћу ишчекују.

Г. Васиљевић

ИДВОР

Понекад и у задужбини

У Идвору, селу у општини Ковачица које има око 140 пензионера, а половина њих су некадашњи земљорадници, у Месну организацију пензионера учлањени су скоро сви корисници пензије.

Народни дом на располагању и пензионерима и њиховим гостима

– Треба истаћи и то да је скоро целокупно чланство осигурано, с тим што су многи осигурани и укућане – каже Миодраг – Мића Судимац, председник МОП у Идвору, а претходно 15 година секретар.

Овај пензионисани агроном, који је 15 година био и на челу овдашње земљорадничке задруге, истиче да пензионерској организацији, кад год јој затреба, уступају простор у Народном дому, задужбини коју је Михајло Пупин подигао у родном месту. Ипак, пензионери би волели да добију своје стециште за свакодневно окупљање.

С. З.

ШАБАЦ

Река пријатељства

Удружење ликовних стваралаца Шапца организовало је осму једнодневну сликарску колонију под називом „Река пријатељства“. У овогодишњој колонији, која се већ шесту годину одржава у простору Геронтолошког центра Шабац, радили су: Владисав Арсенивић, Стојанка Симић, Вера Гајић, Иван Вујанић, Никола Младеновић, Ружица Павловић Влаховић, Владета Мишковић и Драгослав Станковић, сви из Шапца, али и Жељко Драгичевић из Црне Баре, Стојан Анчић из Бадовинаца и Милица Вулић из Лознице. Сlike ће, подсетио је Слободан Пеладић, председник Удружења ликовних стваралаца Шапца, бити изложене у галерији Центра у октобру, традиционалном „месецу солидарности са старим лицима“, када се слави и Дан центра (ове године 65 година постојања и рада). По речима Милана Поповића, директора Геронтолошког центра Шабац, слике остају у Геронтолошком центру, до сада их има стотинак и на најбољи начин оплемењују простор ове установе за збрињавање старих.

Б. Р.

Летње кише нису обесхрабриле излетнике

ЗАЈЕЧАР

Пуно планова

На Годишњој скупштини Организације пензионера Зајечара, у присуству више од 50 чланова и гостију, разматран је и усвојен извештај о једногодишњем раду, завршни рачун за прошлу годину, финансијски план за ову годину и програм рада за наредни период.

Уводно излагање поднео је председник Стојан Нешић, а у свеобухватној расправи учествовало је десетак учесника, међу којима и Рајко Јарић, секретар Савеза пензионера Србије. Позитивно је оцењен рад Организације, а посебно Секције жена коју предводи др Јованка Филимоновић. Пензионерима је испоручено 1.952 тоне угља са отплатом на шест и више рата, 496 кубика дрвета, 57 тона кромпира, 12 тона лука и четири тоне јабука, дато им је позајмица у висини 1.028.000, а за отплату угља и зимнице још 1.465.000 динара.

Са Скупштине је упућен захтев Градској скупштини да обезбеди средства за бесплатан превоз пензионера старијих од 65 година, а Здравственом центру за отварање посебне амбуланте за пензионере.

М. Славковић

АПАТИН

Поносни домаћини

Чланови Општинског удружења пензионера у Апатину дочекали су поново вршњаке из Кикинда. И овог пута имали су чиме да се похвале. Педесет осам Кикинђана упознано је обалу Дунава, марину, као и простор на којем ће нићи робно-транспортни центар, међу највећима у Европи, који обећава запошљавање око 5.000 људи. Није изостала ни посета Спортском центру „Раде Свилар“ и храму Сабор светих апостола.

Кикинђани у Бањи Јунаковић

Посебан доживљај представљао је боравак у Бањи Јунаковић.

З. С.

ПИШИТЕ НАМ

Драги читаоци,
Ово је простор намењен
Вашим писмима. Пишите
нам шта Вам се у нашем и
Вашем листу допада, а шта
би могло да буде боље, шта
бисте волели да прочитате
или да саопштите другим
читаоцима.

Адреса је Булевар умет-
ности број 10, 11070 Бео-
град, или електронском
поштом, на proffice@pio.rs

Где смо то ми

Редовно читам ваш лист и
задовољан сам одабиром те-
ма. Ипак, мислим да би нови-
не оваквог профила требало
још више пажње да поклоне
проблемима који доминирају
друштвом.

Дакле, како се изборити
са падом стандарда и како
омогућити људима да раде и
да постану заиста ваша циљ-
на група – запослени осигу-
раници.

Све чешће се међу млађим
људима чују сумње да ће уоп-
ште дочекати пензију. Шта да
учинимо заједно да се покре-
не привреда и да престанемо
да се задужујемо? Јер, бојим
се да млади кад једном поста-
ну стари неће имати одакле
да враћају те дугове. Шта је
онда наша алтернатива?

**М. Николић,
Ђуприја**

ПИСМА

У Хитној не маре за старе

Покушавам да разумем, али ми никако не полази за
руком, да старији људи не интересују лекаре из Хитне
помоћи, једноставно бивају препуштени прсту судбине.
Пре неколико дана сам их упорно молила да помогну
мом свекру који је сав натекло и коме је требало да се
одстрани вода из организма да га не би угушила.

Чим су чули да има више од 80 година казали су да
се некако снађем сама јер немају довољно возила, и да
је он прилично стар па му ваљда не следује никаква хит-
на медицинска помоћ. Речју, слободно може да иде Богу
на исповест. Ја сам учинила све што сам знала и умела
не би ли му се вода смањила, али је он ипак умро.

Јасно је мени да млади имају првенство, али би ваљ-
да требало предузети нешто и да људи у годинама, који
су цео живот издвајали за здравство, не остану без ме-
дицинске помоћи кад им је најпотребнија, у старости.

Милена Тасић, Београд

Српски баук – промаја

Још је шездесетих го-
дина прошлог века Момо
Капор написао да су нај-
већи српски бауци промаја
и лед. На лед, у чашама,
наравно, некако смо се и
навикли, али промаја је и
даље наш непријатељ број
један, па и на температура-
ма изнад 40 степени Цел-
зијусових. Ако не верујете,
покушајте да у неком од
наших градских аутобуса
отворите више прозора и
плус кровни.

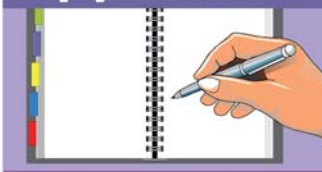
Половина путника ће сме-
ста да почне са гласним протестима који се сви свде
на „уби нас промаја“. Можете
ви њима да излажете ле-
карска мишљења и ставове
свих могућих стручњака на
тему да промаја не посто-
ји, да је то само струјање

ваздуха, поготово на толи-
ко високој температури, уза-
луд. Само ћете навући још
већи бес ознојених и од вру-
ћине потпуно раздражених
сапутника, али убедити их
нећете док је света и ве-
ка, не Србе.

Једино што вам у таквим
ситуацијама преостаје јесте
да, пошто већ не можете да
избегнете градски превоз,
изборите себи место поред
отвореног прозора у аутобу-
су, да се мало полијете во-
дом коју иначе носите са
собом а која је ионако већ
у фази кључања без обзи-
ра на то што сте је понели
потпуно ледену и да се на-
дате да ћете свесни стићи
тамо где сте кренули.

**Ј. Гвозденовић,
Београд**

АДРЕСАР

Синдикат пензионера Србије „Независност“

Београд, Владетина 5
☎ 011/3242-374

Општински одбори „Независности“

Алексинач, Ул. 7. новем-
бар 24 ☎ 018/875-263

Ваљево, Др Панћића 18
☎ 014/220-536

Варварин, Маршала Тита
3 ☎ 037/787-550

Велика Плана, Краља
Александра I 135
☎ 064/588-5130

Владичин Хан, Николе
Тесле 8/11 ☎ 017/ 474-700

Врање, Трг Републике 3
☎ 017/413-260

Гаџин Хан, Браће Раденко-
вић 74 ☎ 018/861-088

Зајечар, Хајдук-Велкова
4/1-8 ☎ 019/423-031

Зрењанин, Синђелићева
10 ☎ 023/262-970

Јагодина, Сутјеска 19
☎ 035/254-473

Књажевац, Кнеза Милоша
75/1-8 ☎ 019/731-681

Крагујевац, Војводе
Путника 45
☎ 034/342-360, 305-685

Краљево, Жичка 36
☎ 036/371-003, 312-946

Крушевац, ЈНА 49
☎ 037/447-052

Кусадак, 11425, III рејон
☎ 062/ 819-4072

Кучево, Ослобођења 7
☎ 012/850-885

Лебане, Цара Душана 97
☎ 063/858-5510

Ниш, Обреновића 124
☎ 018/241-561

Панчево, Карађорђева 21
☎ 013/519-900

Пожаревац, Кнеза Лазара
28 ☎ 012/226-838

Пожега, Змајева 10/11
☎ 031/713-073

Прокупље, Ул. 3. августа
13 ☎ 027/322-731

Севојно, Браће Чолића
115 ☎ 031/523-104

Смедерево, Цара Душана
17 ☎ 026/651-168

За туђу негу 13.434 динара

? **Марко З. – Бродарево:** Ако пунолетно дете због болести и неспособно-сти за самосталан жи-вот и рад прима породичну пензију да ли има право на новчану накнаду за туђу негу и помоћ и колико она може максимално да износи.

Одговор: Корисник поро-дичне пензије има право на накнаду за негу и помоћ дру-гог лица, независно од тога да ли се ради о пунолетном детету које је по основу не-способности за рад и привре-ђивање остварило право на

породичну пензију или се ра-ди о неком другом основу за стицање права на породичну пензију.

Оно што је битно за кори-шћење овог права по сада ва-жећим прописима јесте да ово лице није смештено у устано-ву социјалне заштите. Накнада за негу и помоћ другог лица у овом тренутку износи 13.434,76 динара.

Увећана новчана накнада за негу и помоћ другог лица код центра за социјални рад за оне који имају телесно оштеће-ње 100 одсто по једном осно-ву износи 16.810 динара.

Нови обрачун пензије

? **Зорица Мишић – Го-лубац:** Након 35 годи-на радног стажа, од 1. јануара 2008. годи-не остварила сам право на старосну пензију. У току це-ле 2008. године била сам ан-гажована по основу уговора о делу на рачуноводственим пословима. У априлу ове го-дине обратила сам се Фили-јали Пожаревац са захтевом за поновни обрачун пензије, надајући се увећању јер је до-датно уплаћиван допринос за ПИО у висини 22 одсто. Међу-тим, добила сам одговор да ће новим обрачуном моја пен-зија бити мања од садашње.

Молим Вас да ми објасните како је то могуће.

Одговор: Могуће је, пре свега јер већ имате 35 го-дина радног стажа, па Вам накнадни радни стаж не по-већава пензију, а зарада ко-ју сте остварили по основу рада после пензионисања је, у просеку, нижа од оне коју сте остваривали као лице у радном односу пре пензиони-сања. То практично значи да Вам је нови лични коефици-јент нижи по новом обрачу-ну од личног коефицијента обра-чунатог приликом пензиониса-ња, а што за последицу има мањи износ пензије.

Допринос само по решењу

? **Драган Ђорђевић – Трупале:** Пошто сам 2002. године остао без посла, узео сам сред-ства за samozапосљавање и отворио радњу, али због ло-шег пословања радњу ћу од-јавити по истеку две године рада, 1. 10. 2009. Интересу-је ме да ли могу ретроактив-но да уплатим доприносе на вишу основицу од садашње за ове две године. Такође, занима ме да ли моја супру-га која је оперисана од кар-цинома и има девет година пољопривредног стажа мо-же да оствари неку пензију. Она има 53 године.

ње би требало да уплатите по решењу пореске управе. Да бисте уплатили допринос на вишу основицу од оне пропи-сане овим решењем, морате изменити решење, тј. подне-ти захтев за измену основи-це на коју треба да уплатите допринос.

Што се тиче Ваше супру-ге, са девет година уплаћеног пољопривредног стажа она не испуњава услов за старо-сну пензију, али ако је њено здравствено стање знатно на-рушено и по процени њеног ординирајућег лекара постоји вероватноћа за утврђивање потпуног губитка радне спо-собности, може да поднесе захтев за остваривање права на инвалидску пензију.

Одговор: Допринос за пен-зијско и инвалидско осигура-

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић

Породична према деци

? **Милунка Ристић – Жит-ковац:** Молим вас да ми одговорите имам ли право на породичну пензију. Супруг је настрадао 17. 11. 1989. године, после 33 године радног стажа. Ја сам рођена 13. 3. 1950. го-дине, живим са двоје деце и нисам до сада регулисала пензију јер нисам имала до-вољно година старости. Напо-мињем да сам тешко болесна и у незавидној материјалној ситуацији.

породичну пензију и до када су је користила. Ако сте Ви у моменту када је деци преста-ло право на породичну пензи-ју имали навршене 44 године живота, можете поднети зах-тев. Када је супруг преминуо могли сте да добијете поро-дичну пензију само уз децу јер нисте имали 45 година жи-вота, колико је било потреб-но по Закону о ПИО који се тада примењивао.

Ако не испуњавате ове услове, нажалост, нема за-конских услова да сада, без обзира на здравствено и мате-ријално стање, остварите пра-во на породичну пензију.

Одговор: Ваше право за-виси од тога да ли су Ваша деца остваривала право на

Инвалидска и паорима

? **Бранко С. – Босиле-град:** Моја супруга бо-лује од дијабетеса и губи вид. С обзиром на то да је плаћала пољопри-вредно пензијско осигурање 16-17 година, интересује ме да ли има право на пензију, пошто је ординирајући лекар дао мишљење да није способ-на за рад и привређивање.

ла право на инвалидску пензи-ју, уколико орган вештачења при Фонду ПИО оцени да код ње постоји потпуни губитак радне способности. Да би покренула поступак за инвалид-ску пензију неопходно је да се обрати ординирајућем лекару који ће одредити која медицин-ска документација је потребна за оцену радне способности и дати предлог да се утврди по-стојање потпуног губитка рад-не способности.

Одговор: Ваша супруга има довољно стажа да би оствари-

Право на телесно оштећење

? **Живадинка Б. – Клад-во:** Да ли имам право на телесно оштећење пошто сам пре три ме-сеца оперисана од тумора ма-терице и јајника. Напомињем да сам старосни пензионер и да имам 64 године.

ри само ако је узрок настанка телесног оштећења несрећа на послу или професионално обољење. Како сте Ви пензио-нер, узрок настанка Вашег телесног оштећења је очигледно болест; уколико поднесете зах-тев за остваривање права на накнаду биће Вам одређен са-мо степен телесног оштећења, без права на накнаду.

Одговор: Накнада за теле-сно оштећење може да се оства-

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВЧИГ	ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА	ОЗНАКА ИТАЛИЈЕ	ИМЕ НАУЧНИКА ТЕСЛЕ	ВРСТА ВИШЊЕ	ИСПУНИТИ НЕШТО ДИМОМ	ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ПРОИЗВОЂАЧИ СИРА
ВРСТА ПЛАСТИЧНИХ ПОДНИХ ПЛОЧИЦА						СИМБОЛ СУМПОРА	ПОТКОШУЉА
ОЗНАКА ИНТЕНЗИТЕТА		МУСЛИМАНСКИ СВЕШТЕНИЦИ					
		КОРИСНИЦА СТАНА					
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ГРАД НА БОЈАНИ						
	МЕСТО СА КОГ СЕ СКАЧЕ						
ФИЛМСКА ПРИЧА							
НОЖ ЗА КАЛЕМЉЕЊЕ ВОЂАКА							
ЛЕТОПИСИ						ДЕСЕТО СЛОВО	
						МЕСТО У СЛОВЕНИЈИ	
ПРЕДЛОГ: ПРЕМА			ОТАЦ (СЛОВ.)				ПРИЧА У СЛИКАМА (МН.)
			САСТОЈАК РОГОВА				
АРКАНЗАС (СКР.)				СТ. ЕНГЛЕ. ФУДБ. ПОЛ			
				ИМЕ ГЛУМИЦЕ ВЕЛЧ			
ВРСТА ЖУТЕ БОЈЕ					26. И 22. СЛОВО		
					ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА		
ПРИПОВЕДАЧ (ЛАТ.)							
ИМАГИНАРНА ЈЕДИНИЦА		СТ. МЕРА ЗА ТЕЧНОСТ (МН.)					
		ПРВА РАКИЈА					
ЛИНИЈА (МН.)					ОПУС (СКР.)		
					ПОВРШИНА ЗЕМЉИШТА (ЛАТ.)		
ВОЂА ХУНА „БИЧ БОЖИ“						ОЗНАКА ЗА ОБИМ	
						ОДРЕД ЈАНИЧАРА	
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ИСТА СЛОВА			ШАНАЦ ПРОКОП			
	РЕКА У СРБИЈИ			УПИТНА РЕЧ			
СИМБОЛ ЛИТИЈУМА			ЈАКО ШПАНСКО ВИНО				
			ЕКАВСКИ (СКР.)				
СО СИРЉЕТНЕ КИСЕЛИНЕ							ОЗНАКА РЕОМИРА
ВРСТА МОРСКЕ РИБЕ							

Решење из прошлог броја: Спрингс, мравари, решавач, слоница, ковати, Ами, Ија, ниши, ан, от, сб, к, синтеза, т, иоле, стрина, баритон, зачини, анта, м, да, рата, ата, рат, Миленко.

Миодраг Величкић

Свирао је по такту

Пензионери први осете промене. Жига их у коленима.

Свирао нам је по такту и тада смо схватили да је труба.

Био сам му десна рука све док сам му стављао у леви џеп.

Радомир Станојковић

Молим за реч

Код нас би и Сизиф остао без посла. Поскупео је грађевински материјал.

Можда чизма заиста главу чува, али џепове ми је тотално упропастила.

Незапослен сам већ две године, па гледам само туђа посла.

Како да сањам боље сутра кад патим од не-санице.

Последњи пут сам летовао 1980. године. Као да је јуче било.

Дејан Патаковић

Све су то нијансе

Интелигенцији су везане руке, а више се не служи ни главом.

Да бих опстао све сам распродао. Остао ми је у својини само страх.

Корупција је једна, све остало су нијансе.

Радивоје Јевтић Јенки

Брана Николић

Празник трубе у Гучи

Сабор трубача у Гучи – „светској престоници трубе“, најзначајнија је смотра изворног народног стваралаштва и културног аматеризма у Србији. Овогодишњи, 49. скуп трубача трајао је од 5. до 9. августа. За житеље Гуче то је највећа светковина коју с нестрпљењем очекују целе године. Врата свих домова била су широм отворена за старе и нове пријатеље.

Сви који су бар једанпут осетили ову атмосферу, када кроз варош од 1.000 људи за пет дана протутњи више од пола милиона туриста, који попију око милион литара пива, неко-

лико тона разних других пића, поједу два-три шлепера одличног „свадбарског купуса“ и меса с роштиља, а све то уз звуке више од 50 дувачких оркестара који даноноћно и неуморно забављају госте – имају чега да се сећају целог живота.

Победник 49. Драгачевског сабора трубача у Гучи је Дејан Петровић, из Ужица. Њему је припала прва награда публике – „Златна труба“, а проглашен је и за прву трубу Драгачева.

Т. К.